កូនសៀវភៅអប់រំ មេត្រីបរិស្ថាន

ដើម្បីរាជធានី ទីក្រុងកាន់តែស្អាត បៃតង និងសោភ័ណភាព

រាជធានីភ្នំពេញ

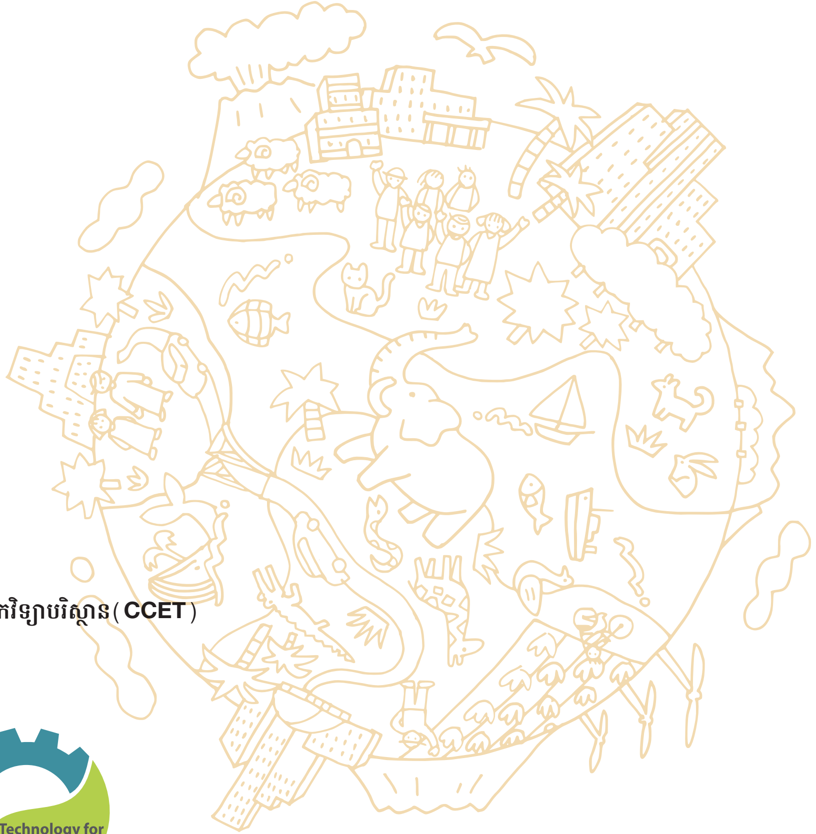

ទំនាក់ទំនងព័ត៌មាន

មជ្ឈមណ្ឌលសហប្រតិបត្តិការនៃវិទ្យាស្ថានIGES និង អង្គការ UNEP ស្តីពីបច្ចេកវិទ្យាបរិស្ថាន(CCET)

Institute for Global Environmental Strategies (IGES)
អាសយដ្ឋាន: 2108-11 Kamiyamaguchi, Hayama, Kanagawa, 240-0115 Japan
អ៊ីម៉ែល: ccet-info@iges.or.jp   គេហទំព័រ: www.ccet.jp

IGES Institute for Global Environmental Strategies

UN environment United Nations Environment Programme

Technology for Environment

សហការជាមួយ

រដ្ឋបាលរាជធានីភ្នំពេញ(PPCA)

មន្ទីរអប់រំ យុវជន និងកីឡា រាជធានីភ្នំពេញ (DoEYS)

អង្គការកែច្នៃសំរាមនិងការសិក្សានៅកម្ពុជា (COMPED)

ផ្អែកទៅលើមូលដ្ឋានការងាររបស់:

City of Kitakyushu Environment Bureau Board of Education

©teitan&black-teitan,City of Kitakyushu

Mandalay City Development Committee

Department of Basic Education, Ministry of Education

រក្សាសិទ្ធិ © 2019 Institute for Global Environmental Strategies.
រាល់សិទ្ធិទាំងអស់ត្រូវបានការពារ។
រាល់មតិយោបល់ ដែលសរសេរនៅក្នុងអត្ថបទផ្សព្វផ្សាយនេះ
ជាសំណេររបស់អ្នកនិពន្ធ និងមិនឆ្លុះបញ្ចាំងពីទស្សនៈរបស់វិទ្យាស្ថាន IGES ឡើយ។

សេចក្តីផ្តើម

ការគ្រប់គ្រងសំណល់រឹង (SWM) បានក្លាយទៅជាភាពប្រឈមមួយដ៏ធ្ងន់ធ្ងរបំផុត ចំពោះសុខភាពសាធារណៈ និងបរិស្ថាននៅក្នុងទីក្រុង នៃបណ្តាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍មួយចំនួន ដែលក្នុងនោះក៏រួមមានទាំងរាជធានីភ្នំពេញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាផងដែរ។ ការធ្វើនគរូបនីយកម្ម កំណើនសេដ្ឋកិច្ចយ៉ាងឆាប់រហ័ស និងការផ្លាស់ប្តូររបៀបរបបនៃការរស់នៅ និងការប្រើប្រាស់សម្ភារៈ បានរួមចំណែកធ្វើឱ្យបរិមាណសំណល់មានការកើនឡើងយ៉ាងខ្លាំង និងសម្បូរណ៍បែបគួរឱ្យកត់សម្គាល់ក្នុងអំឡុងពេលប៉ុន្មានទសវត្សរ៍កន្លងមកនេះ។ យោងតាមរដ្ឋបាលរាជធានីភ្នំពេញ បរិមាណសំណល់ប្រចាំឆ្នាំ បានកើនឡើងពី ៤០៩.៣៨០ តោនក្នុងឆ្នាំ ២០១២ ដល់ ៨០៨.៥៣០ តោនក្នុងឆ្នាំ ២០១៧។ លើសពីនេះទៀត ការចំណាយលើការងារគ្រប់គ្រងសំណល់ ក៏បាននិងកំពុងកើនឡើងផងដែរ ទៅលើការស្តារឡើងវិញនូវហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន ភាពចម្រូងចម្រាសលើសេវាកម្មប្រមូលសំណល់នៅមានកម្រិតបច្ចេកវិទ្យាសមស្របក្នុងការប្រព្រឹត្តកម្មសំណល់ និងការរៀបចំទីលានចាក់សំរាមថ្មីថែមទៀត។ ក្នុងគោលបំណង ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមទាំងនេះ រដ្ឋបាល រាជធានីភ្នំពេញ មានគម្រោងពង្រឹងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងសំណល់រឹង-សំរាម តាមរយៈសមាហរណកម្មការអនុវត្តនូវគោលការណ៍ ៣អ៊ែរ (**កាត់បន្ថយ ប្រើប្រាស់ឡើងវិញ និងកែច្នៃឡើងវិញ**)។

នៅក្នុងវិធីសាស្ត្រថ្មីនេះ ការលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងអំពីបញ្ហាសំណល់ ក៏ដូចជាការចូលរួមយ៉ាងសកម្មរបស់អ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់រួមទាំងសិស្សានុសិស្ស ដែលពួកគាត់នឹងក្លាយខ្លួនជា អ្នកធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តនៅជំនាន់ក្រោយ។ សៀវភៅអប់រំស្តីពី **មេត្រីបរិស្ថាន** នេះត្រូវបានរៀបចំឡើង ដោយផ្អែកលើបទពិសោធន៍ការងារនៃទីក្រុងគីតាក់យូស៊ូ (Kitakyushu) ដែលជាទីក្រុងគំរូ ផ្នែកបរិស្ថានមួយ នៅក្នុងប្រទេសជប៉ុន ដើម្បីផ្តល់ព័ត៌មាន ឧបករណ៍អប់រំ និងគោលការណ៍ណែនាំឆ្លើយតប ចំពោះការកាត់បន្ថយបរិមាណសំណល់ ដែលយើងផលិត ការប្រើឡើងវិញ និងការកែច្នៃឡើងវិញ នូវអ្វីដែលយើងអាចកែច្នៃបាន មុនពេលយកវាទៅចាក់ចោលនៅទីលានចាក់សំរាម ឬបច្ចេកវិទ្យាផ្សេងទៀត ក្នុងការបោះចោលសំរាម ប្រកបដោយចីរភាពភាពបរិស្ថាន។ ធាតុចូលនៃការអប់រំនៅក្នុងកូនសៀវភៅនេះ ក៏ផ្តល់ឱ្យសិស្សានុសិស្សនូវភាពជំនាញដ៏មានតម្លៃពេញមួយជីវិតដូចជាការគិតប្រកបដោយអត្ថន័យខ្លឹមសារ និងលើកទឹកចិត្តពួកគេ ឱ្យក្លាយជាពលរដ្ឋសកម្ម តាមរយៈការផ្លាស់ប្តូរបន្តិចម្តងៗ នៅក្នុងជីវិតប្រចាំថ្ងៃរបស់ពួកគេ ដើម្បីធ្វើឱ្យកាន់តែប្រសើរឡើងនៅក្នុងសង្គម។ លើសពីនេះទៀត វាក៏ផ្តល់នូវគំនិតស្តីពីរបៀបបញ្ជ្រាប ការគ្រប់គ្រងសំណល់ ទៅក្នុងវិស័យអប់រំបរិស្ថាន ទៅក្នុងមុខវិជ្ជាផ្សេងៗគ្នានៅតាមថ្នាក់រៀនមានទាំង វិទ្យាសាស្ត្រ ការសិក្សាសង្គម សេដ្ឋកិច្ច សិល្បៈ និងគណិតវិទ្យាជាដើម៕

មាតិកា

- សេចក្តីផ្តើម ២
- ផែនទីបៃតងក្នុងតំបន់អ្នក ៤
- ស្វែងយល់ពីការគ្រប់គ្រងសំណល់រឹងបច្ចុប្បន្ន និងការប្រឈមនៃការចោលសំរាម
  - ជីវិតនិងសំណល ៦
  - តើយើងអាចធ្វើអ្វីបាន? ៧
- ជម្រុញចលនាញែកសំណល់ និងការកែច្នៃសំណល ៨
  - សិក្សា ពី របៀបកែច្នៃ សំ ណល់ ទៅ ជា ធនធាន ១០
- សូមព្យាយាមធ្វើជីកំប៉ុស ១២
  - របៀប ប្រើ ប្រាស់ ជី កំប៉ុស ១៤
  - ស្វែងយល់ពី ជីកំប៉ុស ជួយ ដល់ រុក្ខជាត ១៥
  - គោលគំនិត កាត់ បន្ថយ សំណល ១៦
- សូមគិតគូរអំពីកំណើនកម្តៅផែនដី និងបម្រែបម្រួលអាកាសធាតុ
  - កំណើន កម្តៅ ផែនដី ១៨
  - ក្រឡេកមកមើលការរស់នៅ របស់ យើង ២០
- កិច្ចតែងការ ២២

ទីលានចាក់សំរាម

ទន្លេ

សួនកំសាន្ត និងធុងសំរាម

សួនច្បារវិមានឯករាជ្យ

គំនូសផែនទីបរិស្ថាននៃភូមិរបស់អ្នក

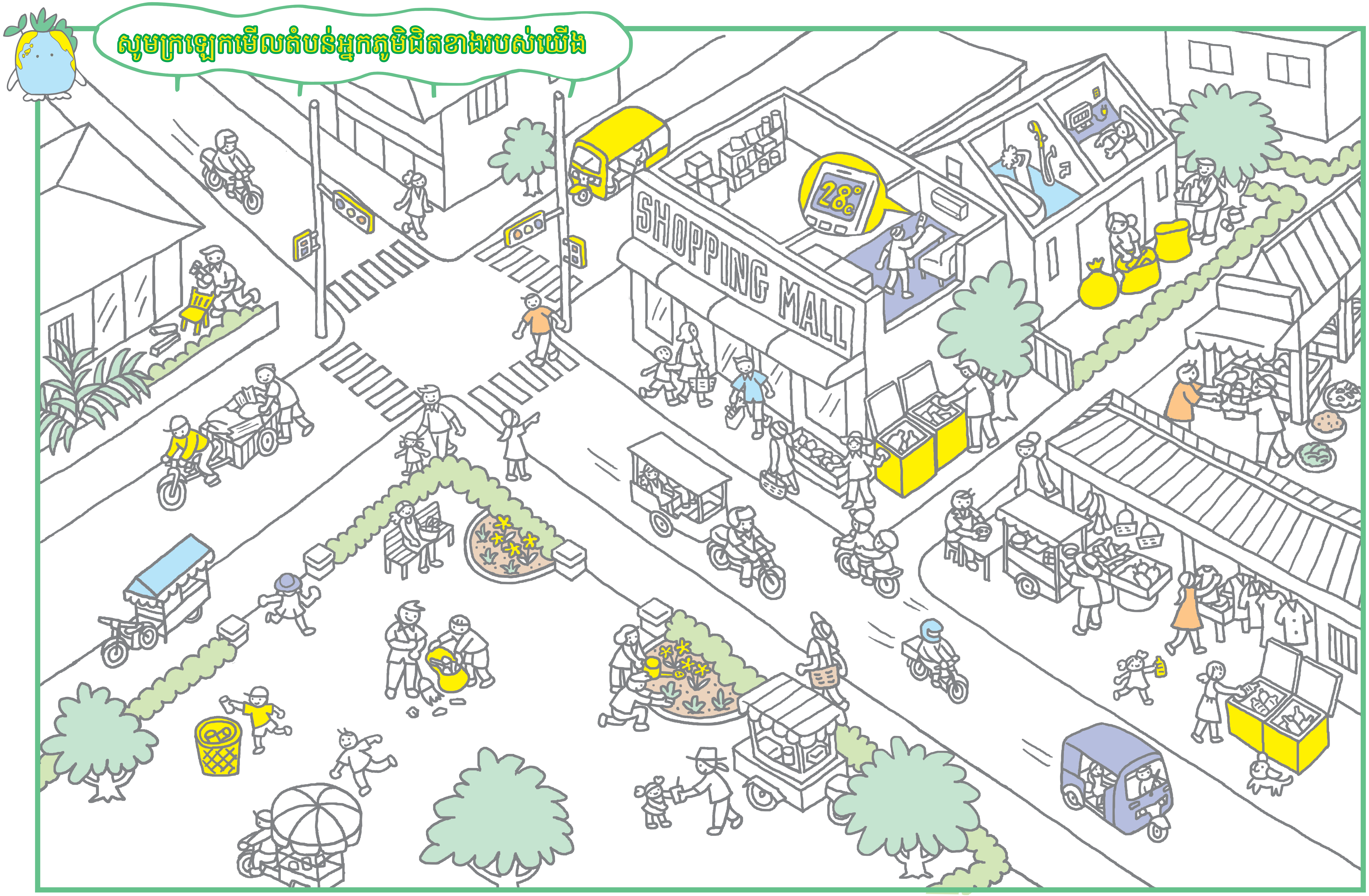

សូមស្វែងយល់ពីការគ្រប់គ្រងសំណល់រឹងបច្ចុប្បន្ននៅក្នុងទីក្រុង និងការប្រឈមនៃបរិបថសង្គមបង្កើតសំរាម និង ដឹកទៅចាក់ចោល ដោយមិនមានការកែច្នៃ

ជីវិត និង សំណល់

តើមានបរិមាណសំរាមប៉ុន្មានដែលបញ្ចេញជុំវិញខ្លួនយើង?

បរិមាណសំណល់រឹង-សំរាម នៃរាជធានីភ្នំពេញ គឺមានចំនួន ២៧០០ តោន ក្នុងមួយថ្ងៃ។

១ តោន = ១០០០ គ.ក្រ

បរិមាណនេះគឺប្រហាក់ប្រហែលទៅនឹងទម្ងន់របស់ដំរី ៥០០ ក្បាល

សំណល់រឹងជាច្រើនត្រូវបានបង្កើតក្នុងរយៈពេលតែមួយថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ។ តើអ្នកគិតថានឹងមានអ្វីកើតឡើងប្រសិនបើស្ថានការណ៍នេះនៅតែបន្ត?

កន្លែងចាក់សំរាមនឹងត្រូវបានបំពេញ ជាមួយនឹងសំណល់របស់ពួកយើង

(វាត្រូវបានគេនិយាយថាកន្លែងចាក់សំរាមបច្ចុប្បន្នក្នុងរាជធានីភ្នំពេញ នឹងត្រូវពេញក្នុងពេលឆាប់ៗរួចទៅហើយ និងត្រូវស្វែងរកទីតាំងថ្មី ដែលវាជាការពិបាក ដោយសារតែកង្វះដី។)

ធនធាននៅលើផែនដី អាចនឹងរលាយបាត់

(ប្រសិនបើយើងនៅបន្តប្រើប្រេងកាត ធ្យូងថ្ម និងធនធានផ្សេងទៀត ពួកគេនឹងថយចុះយ៉ាងឆាប់រហ័ស។)

ការរៀនសូត្របន្ថែម

នៅក្នុងសង្គមរបស់យើង ទំនិញជាច្រើន (វត្ថុ របស់របរ) ត្រូវបានផលិត ប្រើប្រាស់ និងបោះចោលទៅវិញ ដោយមិនត្រូវបានប្រើប្រាស់យូរទេ។ បន្ទាប់មក ពួកវាជាទូទៅត្រូវបានគេយកទៅចាក់ចោលនៅទីលានចាក់សំរាម។ សង្គមមានលក្ខណៈបែបនេះ ជួនកាលគេហៅថា សង្គមប្រើហើយ-ដឹកបោះចោល។ រាល់ពេលដែលយើងបោះចោលរបស់របរអ្វីមួយ យើងនឹងបោះចោលនូវវត្ថុធាតុដើម ថាមពល ទឹកប្រាក់ និងទឹកដែលគេបានប្រើប្រាស់ក្នុងការផលិតបានរបស់របរនោះឡើងបាន។ ចូររកមើលតើរបស់របររបស់អ្នកមកពីណា? តើវាជាប្រភេទអ្វី ហើយតើគេធ្វើវាអស់វត្ថុធាតុដើមកម្រិតណា ទំរាំផលិតវាបានមក?

តើយើងអាចធ្វើអ្វីបាន?

តើអ្នកដឹងអំពីគោលការណ៍ ៣អ៊ែរ (3Rs) ដែរឬទេ?

ដំបូង — កាត់បន្ថយ
ការកាត់បន្ថយសំណល់

ព្យាយាមមិនបង្កើតសំណល់ ប្រសិនបើអាចធ្វើទៅបាន ឬដោយមានទំនួលខុសត្រូវ។
- ប្រើថង់ក្រណាត់/កន្ត្រកផ្ទាល់ខ្លួនរបស់យើង និង "ថង់របស់ខ្ញុំ" ហើយព្យាយាមមិនយកថង់ប្លាស្ទិចពីផ្សារទំនើប។
- សួររកអ្វីដែលអ្នកអាចខ្ចប់ទំនិញរបស់អ្នកកាន់តែសាមញ្ញ ទៅតាមលទ្ធភាព។

បន្ទាប់ — ប្រើប្រាស់ឡើងវិញ
ការប្រើប្រាស់ម្តងហើយម្តងទៀត

ប្រើរបស់របរម្តងហើយម្តងទៀត ដោយប្រើឡើងវិញ ឬក៏ជួសជុល។
- ជួសជុលប្រដាប់ក្មេងលេង និងសំលៀកបំពាក់ ជំនួសឲ្យការបោះវាចោល។
- ឲ្យសំលៀកបំពាក់ និងរបស់លេងចាស់ៗទៅអ្នកដទៃ នៅពេលដែលអ្នកលែងត្រូវការវា។

ចុងក្រោយ — កែច្នៃ
ការបម្លែងសំណល់ទៅជាធនធាន

កែច្នៃសំណល់ឲ្យទៅជារបស់ផ្សេងទៀតហើយប្រើវាម្តងទៀត។
- កែច្នៃឡើងវិញនូវក្រដាសកាសែតចាស់ៗ និងសំបកប្រអប់ទឹកដោះគោ ឲ្យទៅជាក្រដាសបង្គន់ និងក្រដាសកាសែតថ្មី។
- ធ្វើកំប៉ុសពីសំណល់ផ្ទះបាយ នៅក្នុងធុងធ្វើជីកំប៉ុស។

ត្រួតពិនិត្យកម្រិត "មេត្រីបរិស្ថាន"របស់អ្នក

ចូរគូសក្នុងរង្វង់ណាដែលអ្នកបានធ្វើ។ តើរង្វង់ប៉ុន្មានដែលអ្នកអាចគូសបាន?

- ○ ខ្ញុំញ៉ាំអាហារ និងមិនបានបន្សល់ទុក។
- ○ ខ្ញុំញែកដបជ័រ និងកំប៉ុង។
- ○ ខ្ញុំអោយខោអាវ របស់ក្មេងលេងចាស់ៗទៅឲ្យអ្នកចង់បានវា ដោយមិនបោះចោល។
- ○ ខ្ញុំប្រើក្រដាសកាសែតចាស់សម្រាប់រុំរបស់ផ្សេងៗ។
- ○ ខ្ញុំប្រើកាបូបរបស់ខ្ញុំ និងមិនសួររកថង់ប្លាស្ទិចពីផ្សារ។
- ○ ខ្ញុំបិទទូរទស្សន៍នៅពេលដែលខ្ញុំធ្វើអ្វីផ្សេង។
- ○ ខ្ញុំមិនបើកទឹកចោលពេលដែលខ្ញុំលុបមុខ និងដុសធ្មេញ។

ចូរញែកសំណល់ និងធ្វើការកែច្នៃ

តើនឹងមានអ្វីកើតឡើងចំពោះសម្ភារៈខាងក្រោម បន្ទាប់ពីយើងញែក និងកែច្នៃឡើងវិញ? ចូរស្វែងរក និងគូភ្ជាប់។

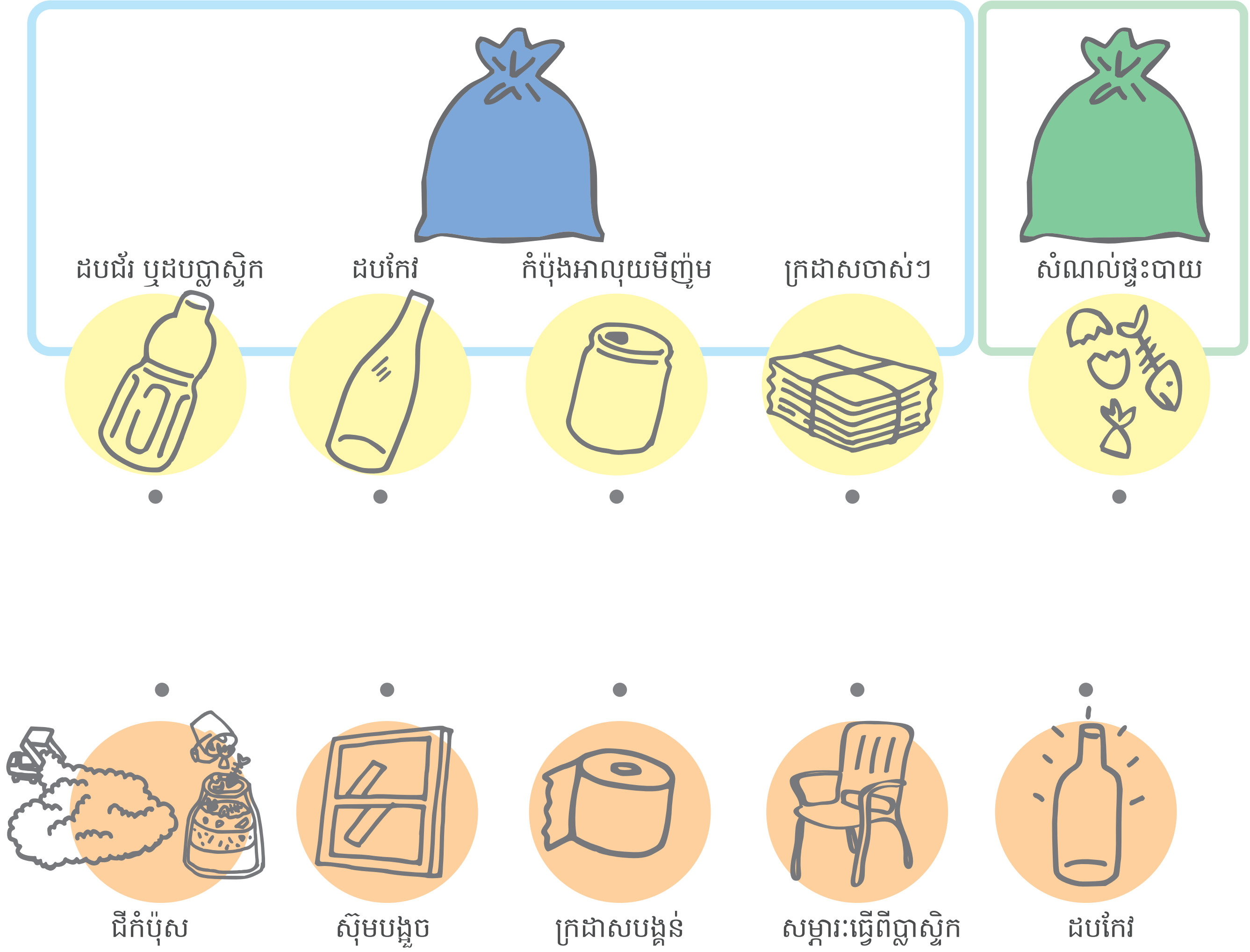

តោះចាប់ផ្តើមញែកសំណល់នៅផ្ទះជាមួយក្រុមគ្រួសារ

ការរៀនសូត្របន្ថែម

សំណល់របស់យើងរួមមានវត្ថុផ្សេងៗជាច្រើន។ សំណល់រឹង-សំរាម ដែលបង្កើតឡើងនៅតាមលំនៅដ្ឋាន អាចត្រូវបានបែងចែកជាទូទៅចំនួន ៣ប្រភេទ:

(ក) សំណល់ ដែលអាចកែច្នៃឡើងវិញបាន/សំណល់អេតចាយ (ក្រដាស ជ័រផ្លាស្ទិច ដប កែវ ...ជាដើម)
(ខ) សំណល់ដែលអាចពុក ផុយ រលួយតាមបែបជីវសាស្ត្រ (បន្លែ ផ្លែឈើ ត្រី សាច់ អង្ករ នំប៉័ង ...ជាដើម) និង
(គ) ប្រភេទសំណល់ផ្សេងៗ។

ទីក្រុងនានា មានវិធានការញែកសំណល់ ខុសប្លែកពីគ្នាក្នុង ការ ប្រមូលសំណល់ ដូច្នេះគេមានលទ្ធភាព ក្នុងការប្រព្រឹត្តកម្មសំណល់ ដែលមានប្រភេទដូចគ្នា បន្ទាប់ពីការប្រមូលពួកវាដាច់ដោយឡែកពីគ្នាទៅតាមប្រភេទ។ ចូរស្វែងយល់ពីប្រភេទសំណល់ ដែលបង្កើតឡើងនៅក្នុងផ្ទះរបស់អ្នក។ ហើយតើតំបន់របស់អ្នករស់នៅមានក្រមវិន័យពាក់សំណល់អ្វីខ្លះ?

តោះគិតអំពីលំហូរនៃសំណល់ និងរៀនពីអ្វីដែលកើតឡើងពេលយើងបោះវាចោល

តើអ្នកដឹងទេថា អ្នកណាប្រមូលសំណល់របស់អ្នក?	តើអ្នកដឹងទេថា បន្ទាប់ពីប្រមូលហើយវាទៅណា?	តើអ្នកដឹងទេថា វានឹងមានអ្វីកើតឡើងនៅទីបញ្ចប់?

ចូរប្រកួតធ្វើលំហាត់ខាងក្រោម ដើម្បីរកឲ្យឃើញអ្នកពូកែខាងចំណេះដឹងស្តីពីជីវិតនិងបរិស្ថាន

សូមអានឃ្លាខាងក្រោម និងសម្គាល់ **O** ប្រសិនបើត្រឹមត្រូវ និង **X** ប្រសិនបើមិនត្រឹមត្រូវនៅក្នុងប្រអប់ ហើយបន្ទាប់មកភ្ជាប់ជាមួយព័ត៌មានត្រឹមត្រូវនៅខាងស្តាំ។

☐	អ្នកប្រើម្សៅសាប៊ូកាន់តែច្រើន អ្នកបានសំអាត ភាពកខ្វក់ និងស្នាមប្រឡាក់កាន់តែច្រើន។	យើងអាចប្រើប្រាស់ទឹកចេញពីបាយផ្ទះបាយរបស់យើង សម្រាប់ការថៃសួនជាជាងការបង្ហូរចោល។
☐	វាជាការល្អប្រសើរជាងមុនក្នុងការប្រើផ្ទាំងអ៊ុត ដោយងាកបើក និងបិទញឹកញាប់។	ទោះបីជាអ្នកប្រើម្សៅសាប៊ូច្រើនក៏ដោយវិធីកំចាត់ភាពកខ្វក់ ឬស្នាមប្រឡាក់គឺដូចគ្នា។ សូមរក្សាបរិមាណប្រើប្រាស់ឲ្យត្រឹមត្រូវ។
☐	ប្រសិនបើអ្នកប្រើប្រាស់ទឹក ដែលបានប្រើប្រាស់រួចម្តង ហើយសម្រាប់ស្រោចផ្កា ទឹកនោះមិនល្អឡើយ។	អ្នកនឹងប្រើប្រាស់អគ្គិសនីអស់ច្រើនច្រើន នៅពេលអ្នកបិទ និងបើកចរន្តវាញឹកញាប់។
☐	វាជាការល្អប្រសើរក្នុងការរុំសំបកអំណោយឲ្យនរណាម្នាក់តែ១ជាន់។	ប្រសិនបើអ្នកទិញដោយសារវាដែលមានតម្លៃថោក អ្នកប្រហែលជាទិញរបស់ដែលអ្នកមិនត្រូវការប្រើ។ ដូច្នេះ គួរទិញអ្វីដែលចាំបាច់។
☐	ពេលមានគេលក់របស់របរ អ្នកគួរតែទិញ ទោះបីជាអ្នកមិនទាន់ប្រើរបស់នោះភ្លាមៗក៏ដោយ។	ក្រដាសរុំកាដូរនឹងក្លាយទៅជាសំរាម បន្ទាប់ពីបើករួច។ ដូច្នេះកុំព្យាយាមបង្កើនសំណល់។
☐	អ្នកគួរតែចោលសម្លៀកបំពាក់ និងប្រដាប់ក្មេងលេងបន្ទាប់ពីប្រើប្រាស់រួច។	អ្វីដែលធ្វើពីក្រដាសអាចត្រូវបានប្រើតែម្តងប៉ុណ្ណោះ ហើយវានឹងក្លាយទៅជាសំរាមបន្ទាប់ពីប្រើប្រាស់។
☐	វាជាការប្រសើរណាស់ ក្នុងការបិទគំរបនៅពេលដាំទឹក។	មិនគួរព្យាយាមចោលសម្លៀកបំពាក់និងប្រដាប់ក្មេងលេងដែលប្រើរួច។ អ្នកអាចឲ្យពួកវាសមាជិកគ្រួសាររបស់អ្នក ឬមិត្តភក្តិដើម្បីប្រើម្តងទៀត។
☐	វាជាការល្អក្នុងការប្រើប្រាស់កែវ និងចានក្រដាស ជាជាងការប្រើប្រាស់ចានផ្ទាល់ខ្លួនរបស់អ្នក។	អ្នកអាចធ្វើឲ្យទឹកពុះកាន់តែលឿន ប្រសិនបើអ្នកគ្របគំរប ដោយសារតែកំដៅត្រូវបានរក្សាទុកល្អ។
☐	បំណែកសាប៊ូតូចៗនឹងត្រូវបានបោះចោល ដោយសារតែវាពិបាកប្រើប្រាស់បន្តទៀត។	បន្លែដែលដាំដុះដោយប្រើជីសរីរាង្គ គឺល្អបំផុត។
☐	បន្លែដែលដាំដុះដោយប្រើសារធាតុគីមី គឺល្អប្រសើរជាង ដោយសារតែពួកវាមើលទៅស្រស់ស្អាត។	បំណែកតូចៗនៃសាប៊ូអាចក្លាយជាធំ ប្រសិនបើគេប្រមូលដុំសាប៊ូតូចៗទាំងនោះរំលាយបញ្ចូលគ្នា។

តោះរៀនពីវិធីកែប្រែសំណល់ទៅជាធនធាន

តើអ្នក និងគ្រួសាររបស់អ្នកញែកសំណល់នៅផ្ទះដែររឺទេ?
តើអ្នកស្គាល់ប្រភេទសំណល់ណា
ដែលអាចកែច្នៃទៅជាវត្ថុធាតុដើមផលិតសម្ភារៈឡើងវិញដែររឺទេ?
តើប្រភេទសំណល់ខាងក្រោម គេអាចផលិតបានជាប្រភេទ
សម្ភារៈណា ឬលេខទីប៉ុន្មាន?

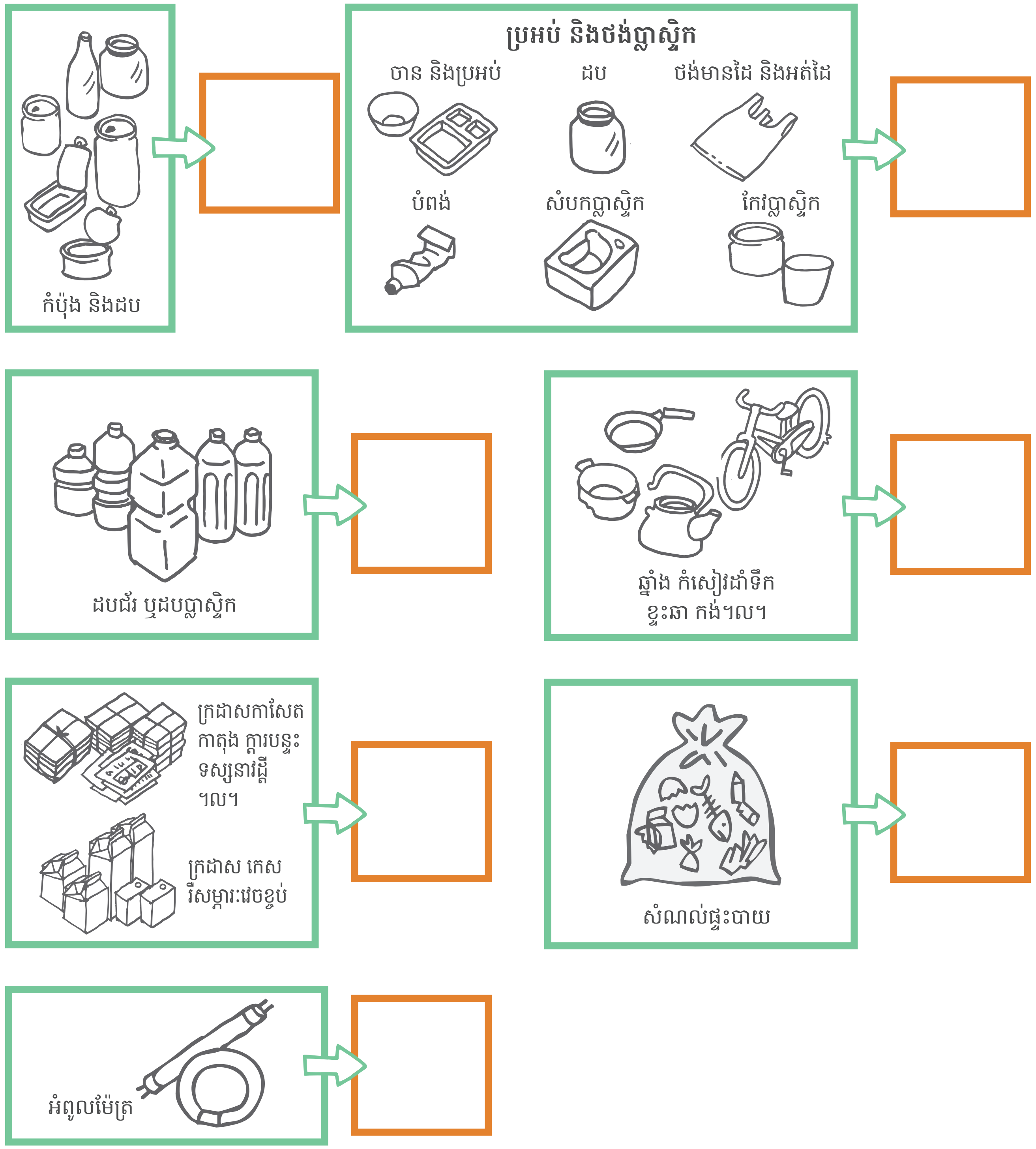

ធនធានកកើតឡើងវិញ

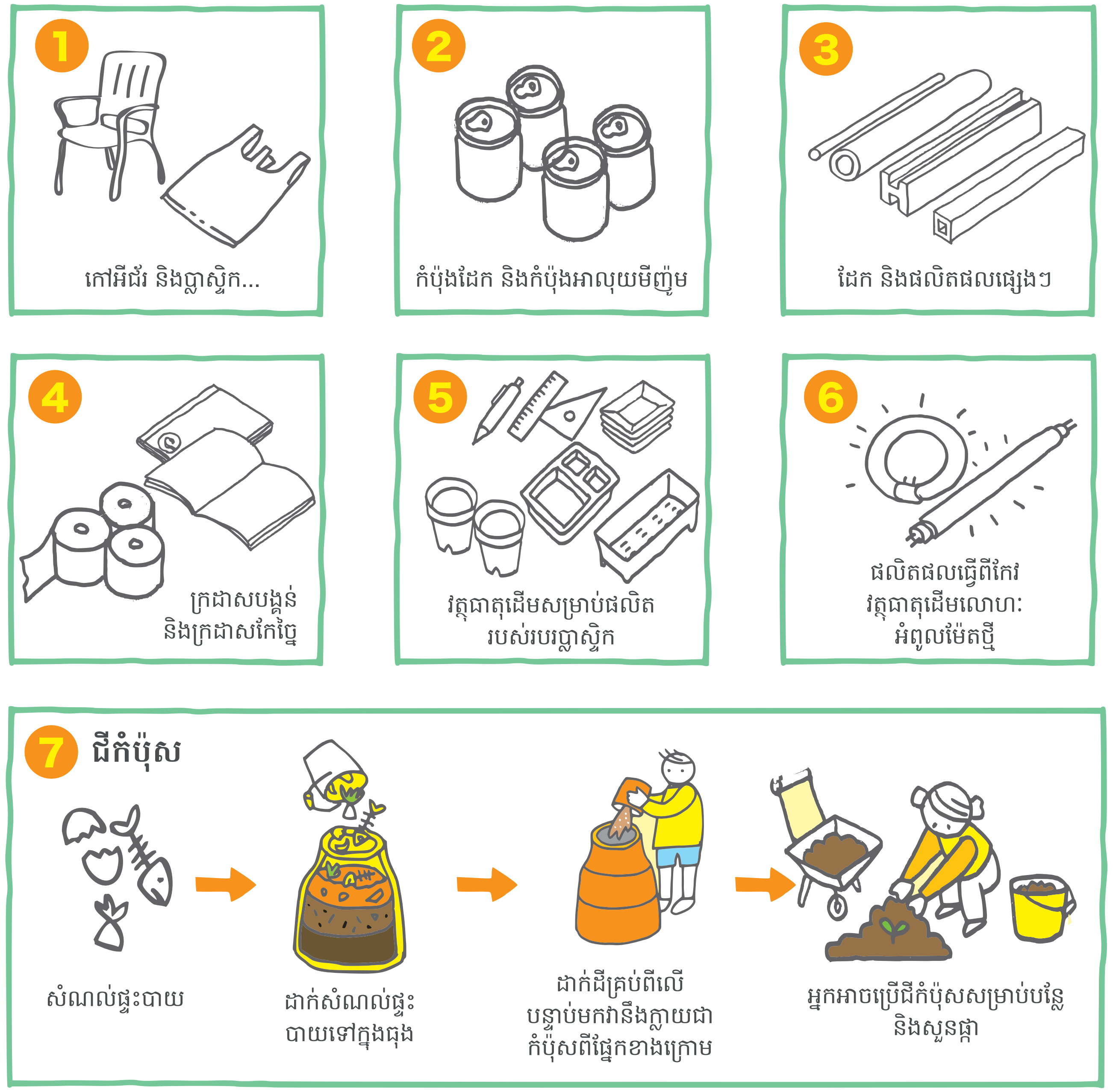

ការរៀនសូត្របន្ថែម

គេមានវិធីសាស្ត្រ និងក្រុមហ៊ុនផ្សេងៗ ក្នុងការកែច្នៃសំណល់ឡើងវិញទៅជាធនធាន។
ចូរស្វែងយល់ថាតើនៅក្នុងតំបន់អ្នករស់នៅ មានការកែច្នៃប្រភេទសំណល់អ្វីខ្លះដែរឬទេ។
តើគេប្រមូលប្រភេទសំណល់អ្វីខ្លះ មកធ្វើការកែច្នៃឡើងវិញ បានដោយរបៀបណា ហើយតើពួកគេបានបម្លែងវាទៅជាអ្វី?
ចូរស្វែងយល់អំពីរបៀបកែច្នៃឡើងវិញដែលមាននៅជុំពិភពលោក ហើយដែលមិនមាននៅក្នុងទីក្រុងរបស់អ្នករស់នៅ។

តោះសាកល្បងកែច្នៃជីកំប៉ុស

ជំហានទី១៖ អ្វីដែលអ្នកត្រូវការ

ធុង

ប្រើធុងដែលអាចឲ្យខ្យល់ចេញចូលបាន។

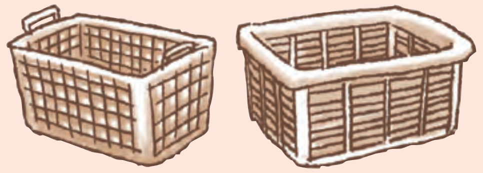

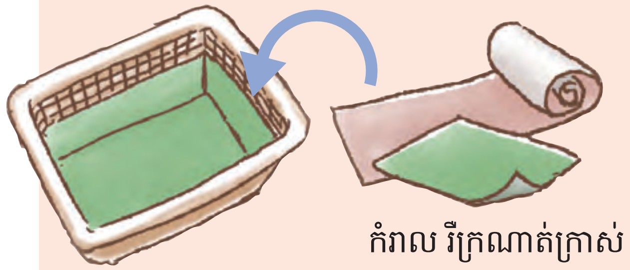

ការពារមិនឲ្យសត្វល្អិតចូលរួច បញ្ឈប់សំណើមខាងក្នុង។

ល្បាយមេជីជំនួយឲ្យឆាប់ពុកផុយ

ស្ករ

ទឹក

អាហារមេ

ទឹកដោះគោជូរ តៅហ៊ូ
មេស្រា មេសៀង
មេតាប៉ែ គីមឈី

ប្រើពពួកមេកាន់តែច្រើន កាន់តែល្អ។

ដាក់ស្ករ ទឹក
និងអាហារមេក្នុងចាន
រួចកូរឲ្យសព្វ។

ជំហានទី២៖ ការលូតលាស់របស់ពពួកមីក្រូសារពាង្គកាយ

ដីលាយជាមួយស្លឹកឈើពុកផុយ (១៥ លីត្រ)
បាយ (២ចាន)

ដាក់ក្នុងថង់ប្លាស្ទិក

ចាក់ល្បាយទាំងអស់ដែលមាននៅក្នុងថង់ប្លាស្ទិកចូលក្នុងធុង។
ច្របល់១ថ្ងៃ១ដង។ ធ្វើដូចនេះឲ្យបាន១សប្តាហ៍។

ការរៀនសូត្របន្ថែម

ការធ្វើជីកំប៉ុស គឺជាវិធីធម្មជាតិក្នុងការបំបែកធាតុសំណល់ជីវៈ/សរីរាង្គ ដែលបម្លែងសារជាតុសរីរាង្គទៅជា "ជីកំប៉ុស" ។ សត្វល្អិត ជន្លេន បាក់តេរី និងផ្សិត រួមគ្នាជួយធ្វើឱ្យសារជាតុសំណល់សរីរាង្គទាំងនោះក្លាយទៅជាជីកំប៉ុស។ ដំណើរការនេះត្រូវបានហៅថា "ការបំបែក ឬការពុកផុយ" ។ ចូរស្វែងយល់ពីប្រភេទសត្វល្អិតតូចៗ ដែលមាននៅក្នុងគំនរជីកំប៉ុស។ អ្នកអាចធ្វើជី កំប៉ុសនៅតាមផ្ទះ ដោយវិធីសាស្រ្តដែលបានណែនាំនៅទីនេះ ដើម្បីបង្កើនល្បឿននៃការបំបែក ឬពុកផុយនេះ។

នៅពេលដែលការរៀបចំត្រូវបានបញ្ចប់ យើងអាចផលិតជីកំប៉ុសបាន

ជំហានទី៣៖ ការដាក់សំណល់សរីរាង្គចូលក្នុងធុង

កាត់សំណល់សរីរាង្គឲ្យតូចៗ
រួចដាក់ចូលក្នុងធុង ហើយច្របល់

ច្របល់១ថ្ងៃ១ដង

ចំណុចសម្គាល់

១. ញែកទឹកឱ្យបានល្អ។
២. កាត់សំណល់សរីរាង្គទៅជាបំណែកតូចៗ។
៣. លាយវាឲ្យសព្វដើម្បីឲ្យខ្យល់អាចចូលបាន។
ប្រសិនបើអ្នកដាក់ឲ្យខ្យល់អាចចូលបាន
នោះមីក្រូសារពាង្គកាយដែលអាក្រក់នឹងចេញ
ហើយមីក្រូសារពាង្គកាយដែលល្អនឹងចូលមក។

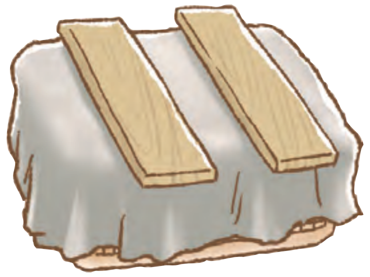

ត្រូវធានាថាមិនមានសត្វល្អិតអាចចូលបាន

ជំហានទី៤៖ ការគ្រប់អាយុកាលនៃជីកំប៉ុស

យកកំប៉ុសចេញក្រៅធុង រួចរក្សាទុកឲ្យវាគ្រប់អាយុ

ដោយបំពេញពាក់កណ្តាលធុងជាមួយ
ជីកំប៉ុស និងរង់ចាំ ២ ទៅ ៣ សប្តាហ៍
វាអាចប្រើបានសម្រាប់ផ្កា និងបន្លែ។

លើសពីនេះទៀត ប្រសិនបើអ្នករក្សាកំដៅជីកំប៉ុសក្នុងថង់ប្លាស្ទិកឲ្យបានច្រើនខែ
វានឹងគ្រប់អាយុកាលល្អ មិនមានក្លិន។ ការប្រើវាវិធីនេះ
ធ្វើឲ្យបន្លែ និងផ្កាអាចដុះលូតលាស់បានល្អ។

វិធីក្នុងការប្រើជីកំប៉ុស

លាយជីកំប៉ុសជាមួយដី

វាត្រូវការពេលពី ២ ទៅ ៣ សប្តាហ៍សម្រាប់ជីកំប៉ុស ដើម្បីឲ្យវាគ្រប់អាយុកាល និងរួចរាល់ក្នុងការដាំដុះ។

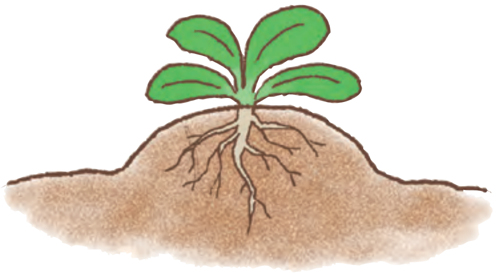

រោយជីកំប៉ុសឲ្យពេញផ្ទៃដីដាំដុះ រួចជ្រោយវាឲ្យបានជំរៅ ១០ សង់ទីម៉ែត្រ។

វិធីសាស្ត្រនេះមានប្រសិទ្ធភាព ក្នុងការធ្វើឲ្យដីល្អនៅស្រទាប់ខាងលើ ក៏ដូចផ្ទៃដីដាំដុះទាំងមូលផងដែរ។

ការដាក់ជីកំប៉ុសទៅលើដំណាំ

គ្រប់ដីពីលើជីកំប៉ុស បន្ទាប់ពីដាំដំណាំរួច

ការបំបែកជាតុនៃជីកំប៉ុស ទទួលបាននូវការជុំរុញដែលនាំឲ្យបានប្រសិទ្ធភាពជាលំដាប់។

ជីកដីជំរៅ ១០សង់ទីម៉ែត្រ ជារាងរង្វង់ជុំវិញដើមឈើ (ផ្នែកចុងឬស) រួចដាក់ជីកំប៉ុសចូល។

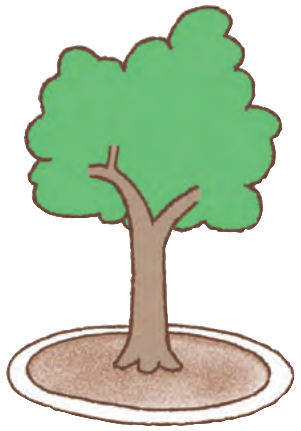

ការរៀនសូត្របន្ថែម

ដីមានសុខភាពល្អធ្វើឱ្យរុក្ខជាតិ និងបន្លែមានសុខភាពល្អ។ ចូរសិក្សាពីរបៀបដែលអ្នកអាចដាំរុក្ខជាតិ ឱ្យមានសុខភាពល្អ ដោយប្រើជីកំប៉ុស ដែលធ្វើពីសំណល់ជីវៈ/សរីរាង្គ។
តើភាពខុសគ្នារវាងជីគីមីនិងជីកំប៉ុសមានអ្វីខ្លះ? សូមសួរអ្នកឯកទេស ឬទៅទស្សនាបណ្ណាល័យ ដើម្បីស្វែងយល់បន្ថែមអំពីការធ្វើកសិកម្មតាមបែបមេត្រីបរិស្ថាន។

វិធីដែលជីកំប៉ុសជួយដល់ការលូតលាស់របស់ដំណាំ

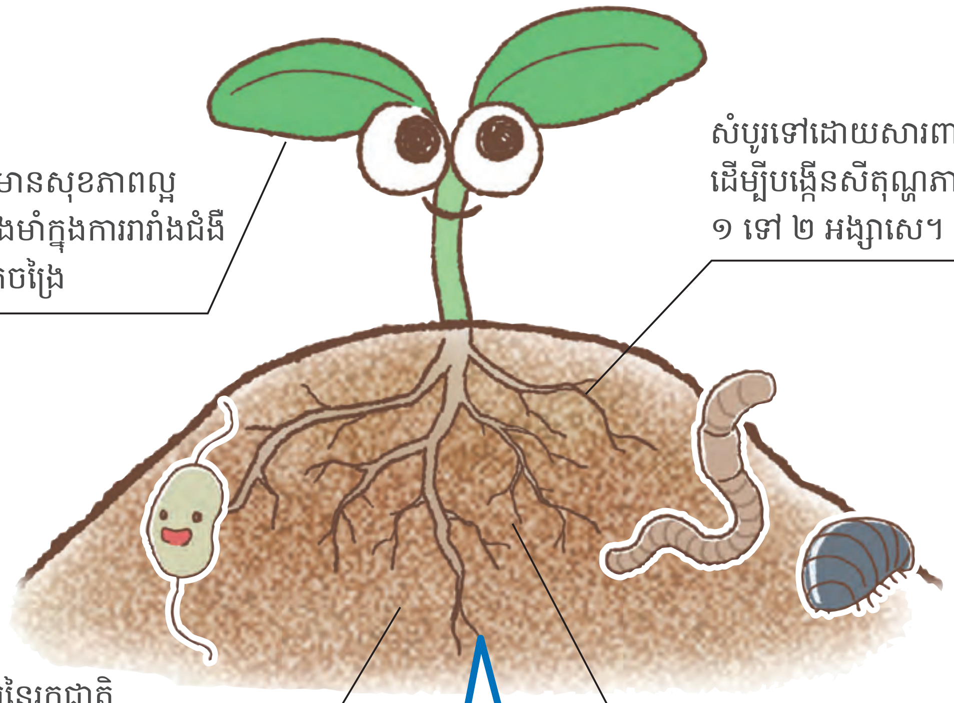

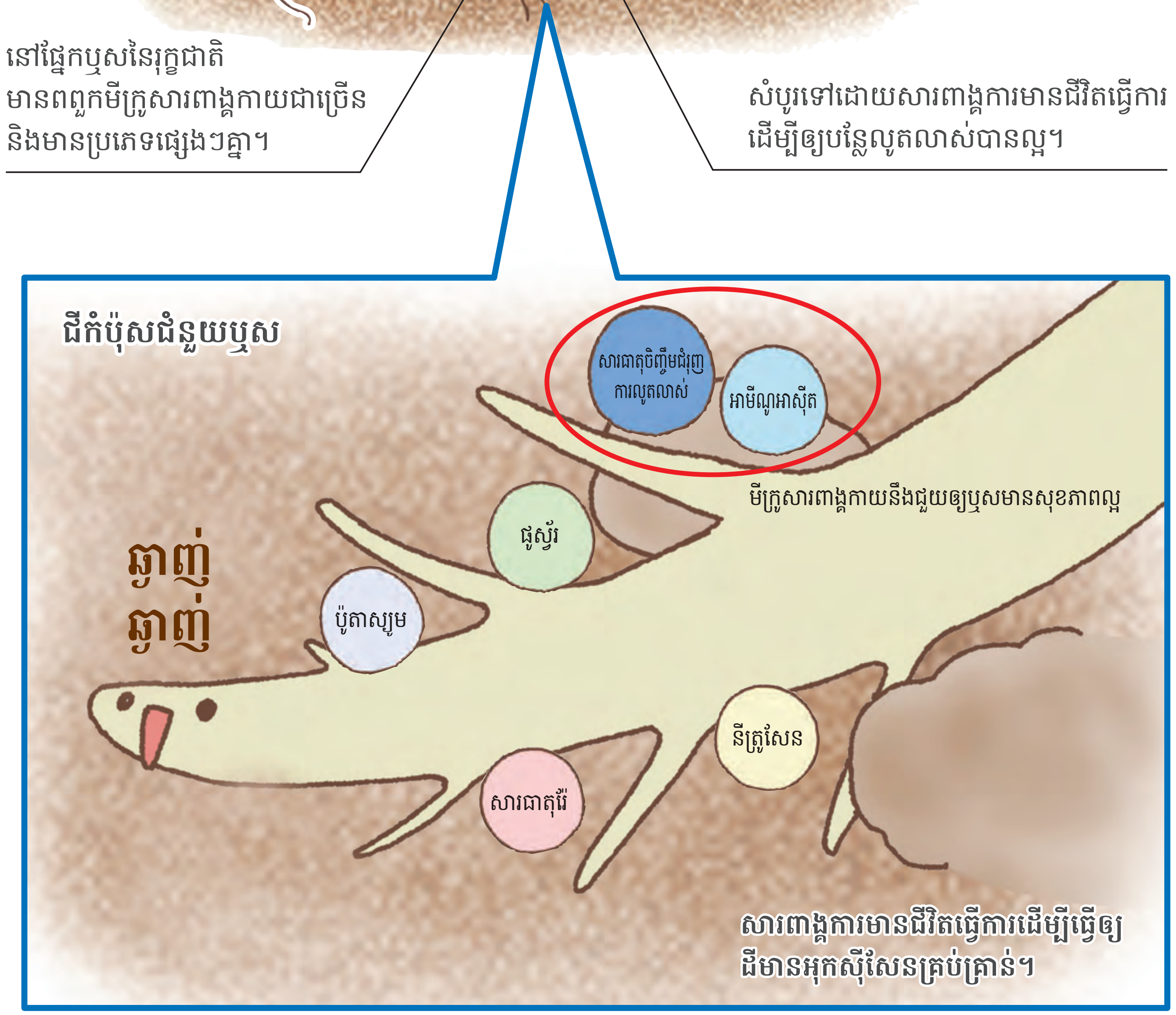

គំនិតក្នុងការកាត់បន្ថយសំរាម

ថូ ឬដប ដាក់របស់របរ

កាត់រូបភាពចេញ និងបិទភ្ជាប់រូបភាពសំណព្វ ឬ
គំនូររបស់អ្នក ទៅលើដបកញ្ចក់ទទេ។

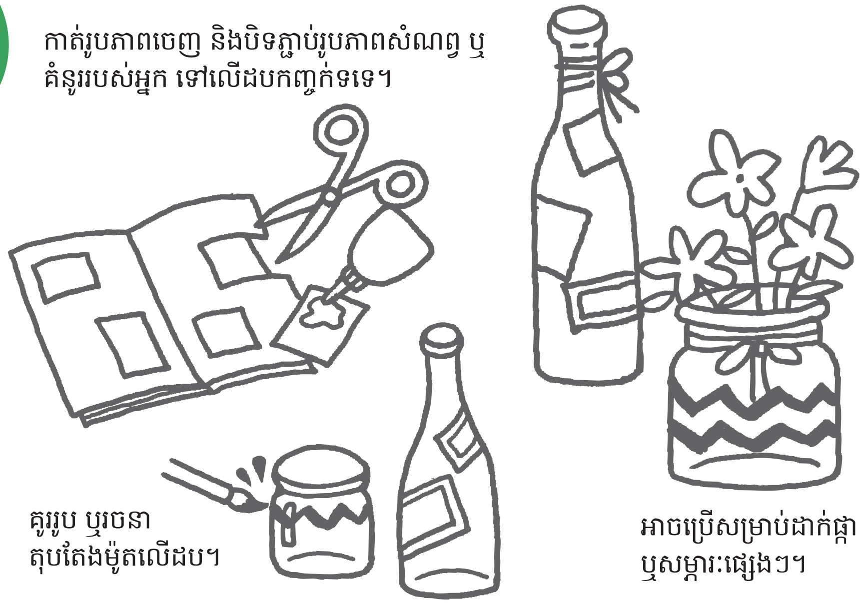

គូររូប ឬរចនា
តុបតែងម៉ូតលើដប។

អាចប្រើសម្រាប់ដាក់ផ្កា
ឬសម្ភារៈផ្សេងៗ។

ប្រអប់ដាក់ប៊ិច

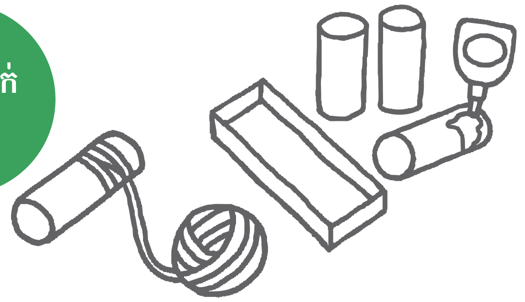

បិទការលើផ្ទៃស្នូលក្រដាសអនាម័យដែលប្រើអស់។
តុបតែងស្នូលនេះជាមួយនឹងពណ៌ស្រស់ឆើតឆាយ។

ដាក់ស្នូលនោះបិទភ្ជាប់ផ្នែកបាតវាទៅនឹងគម្របអ្វីមួយ និងរៀបចំ
ប្រើប្រាស់វាសម្រាប់ដាក់សម្ភារៈការិយាល័យរបស់អ្នក។

ផើងផ្កា ធ្វើពីដបជ័រ

កាត់ដបជ័រជាមួយកន្ត្រៃ។

ត្រឡប់ផ្នែកខាងក្បាលដបដាក់ក្នុងផ្នែកមួយទៀតនៃដប។

កាំភ្លើង បាញ់ទឹក

ដបប្លាស្ទិកទទេពីសំបកដបទឹក
ខ្មេះ ឬក៏ដបទឹកប៉េងប៉ោះ

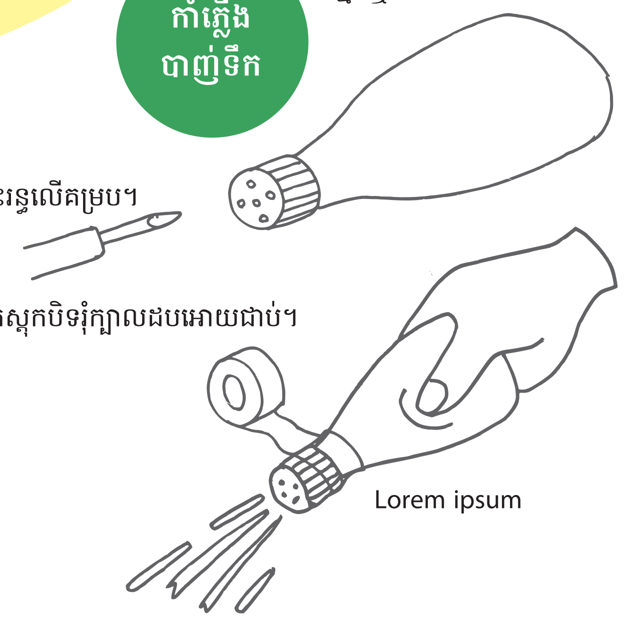

ចោះរន្ធលើគម្រប។

យកស្កុតបិទរុំក្បាលដបអោយជាប់។

Lorem ipsum

នៅពេលអ្នកដាក់ទឹកក្នុងដបហើយច្របាច់វាទឹកនឹងបាញ់ចេញឆ្ងាយ។

កន្ត្រកដៃ

បិទភ្ជាប់គំរូដែលធ្វើពីក្រដាស។

ដាក់កន្ត្រកមួយទៀតទៅលើ។

កឹបបូជាមួយនឹងប្រដាប់កឹប។

ក្បាលទឹក ផ្កាឈូក

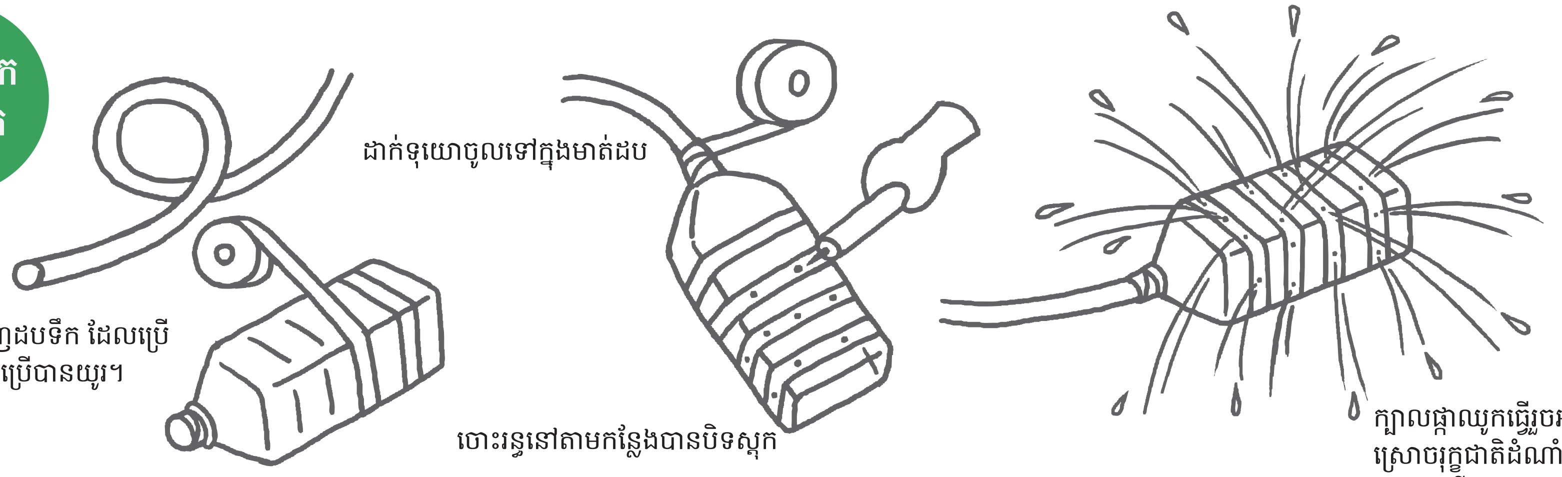

ដាក់ទុយោចូលទៅក្នុងមាត់ដប

បិទស្កុតជុំវិញដបទឹក ដែលប្រើ
ដើម្បីធ្វើឱ្យវាប្រើបានយូរ។

ចោះរន្ធនៅតាមកន្លែងបានបិទស្កុក

ក្បាលផ្កាឈូកធ្វើរួចអាចប្រើសម្រាប់
ស្រោចរុក្ខជាតិដំណាំ ឬគ្រាន់តែឱ្យ
សប្បាយរីករាយ។

តោះគិតអំពីការកើនឡើងកំដៅផែនដី និងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ

ការកើនឡើងកំដៅផែនដី

តើអ្វីជាការកើនឡើងនៃកំដៅផែនដី ?

ការកើនឡើងនៃសីតុណ្ហភាពសកល ហៅថាការកើនឡើងកំដៅផែនដី។ មូលហេតុនៃការកើនឡើងកំដៅផែនដីគឺ មិនពិបាកទេ ដោយសារបរិយាកាសដែលនៅជុំវិញផែនដី។ បរិយាកាសរុំព័ទ្ធជុំវិញផែនដីប្រៀបដូចជាភួយ។ អរគុណទៅដល់ភួយ ដែលធ្វើឲ្យផែនដីចាប់យកកំដៅបានល្អពីពន្លឺព្រះអាទិត្យ និងរក្សាបាននូវសីតុណ្ហភាពសមរម្យសម្រាប់ការរស់នៅ។ ប៉ុន្តែ វាមិនសុទ្ធតែល្អទេ។ ភួយនៃបរិយាកាសវាកាន់តែក្រាស់ទៅៗ។ ហេតុផល ដែលស្រទាប់បរិយាកាសកាន់តែក្រាស់ទៅៗ គឺដោយសារតែឧស្ម័នកំដៅភពផែនដីកើនឡើងកាន់តែច្រើនទៅៗ។

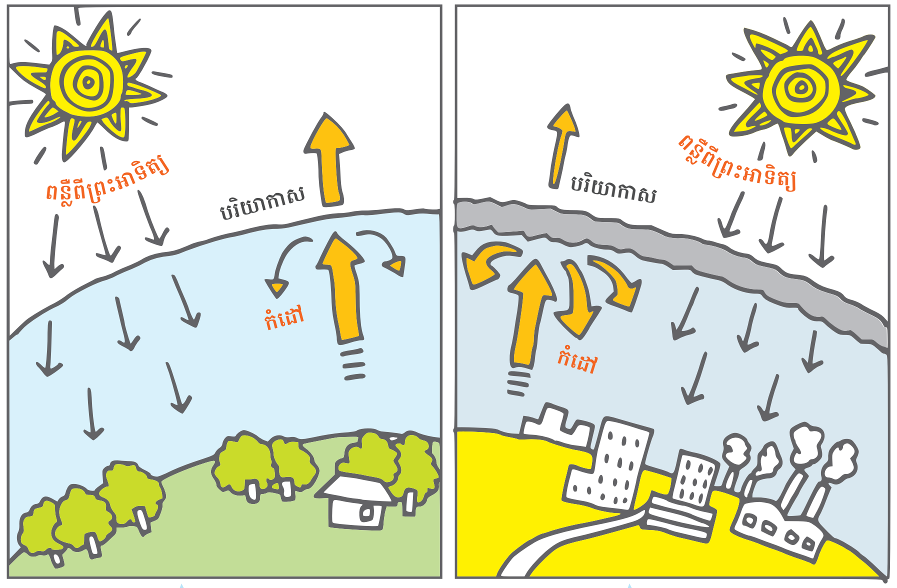

ភពផែនដីមានសីតុណ្ហភាពសមរម្យ ដោយការរុំព័ទ្ធដោយភួយនៃបរិយាកាស (បើគ្មានភួយនៃបរិយាកាស សីតុណ្ហភាពជាមធ្យមនឹងក្លាយទៅជា ១៩ អង្សាសេ ក្រោមសូន្យ។

ឥឡូវភួយនៃបរិយាកាសក្លាយជាក្រាស់ខ្លាំង ដោយសារឧស្ម័នដែលកំដៅភពផែនដីបានកើនឡើងជាលំដាប់។ នេះជាមូលហេតុនៃកំណើនកំដៅផែនដី។

មើលទៅជីវិតប្រចាំថ្ងៃរបស់យើងត្រូវបានភ្ជាប់ដោយផ្ទាល់ទៅនឹងបញ្ហាបរិស្ថានពិភពលោក។

តើឱកាសអ្វីខ្លះដែលអាចឲ្យឧស្ម័នកាបូនឌីអុកស៊ីត (CO_2) បញ្ចេញបាន ?

CO_2 បញ្ចេញនៅពេលយើងដុតអ្វីមួយ
ហើយយើងបំភាយចេញ។ អ្វីដែលលើសពីនេះ យើងបានបញ្ចេញឧស្ម័ន
CO_2 តាមវិធីផ្សេងៗនៅក្នុងការរស់នៅរបស់ពួកយើង។

យើងដឹកនាំការរស់នៅរបស់ពួកយើងដោយបញ្ចេញឧស្ម័ន CO_2 សូម្បីតែពេលយើងបង្កើតអគ្គិសនី កំដៅ និងប្រើពួកវា។

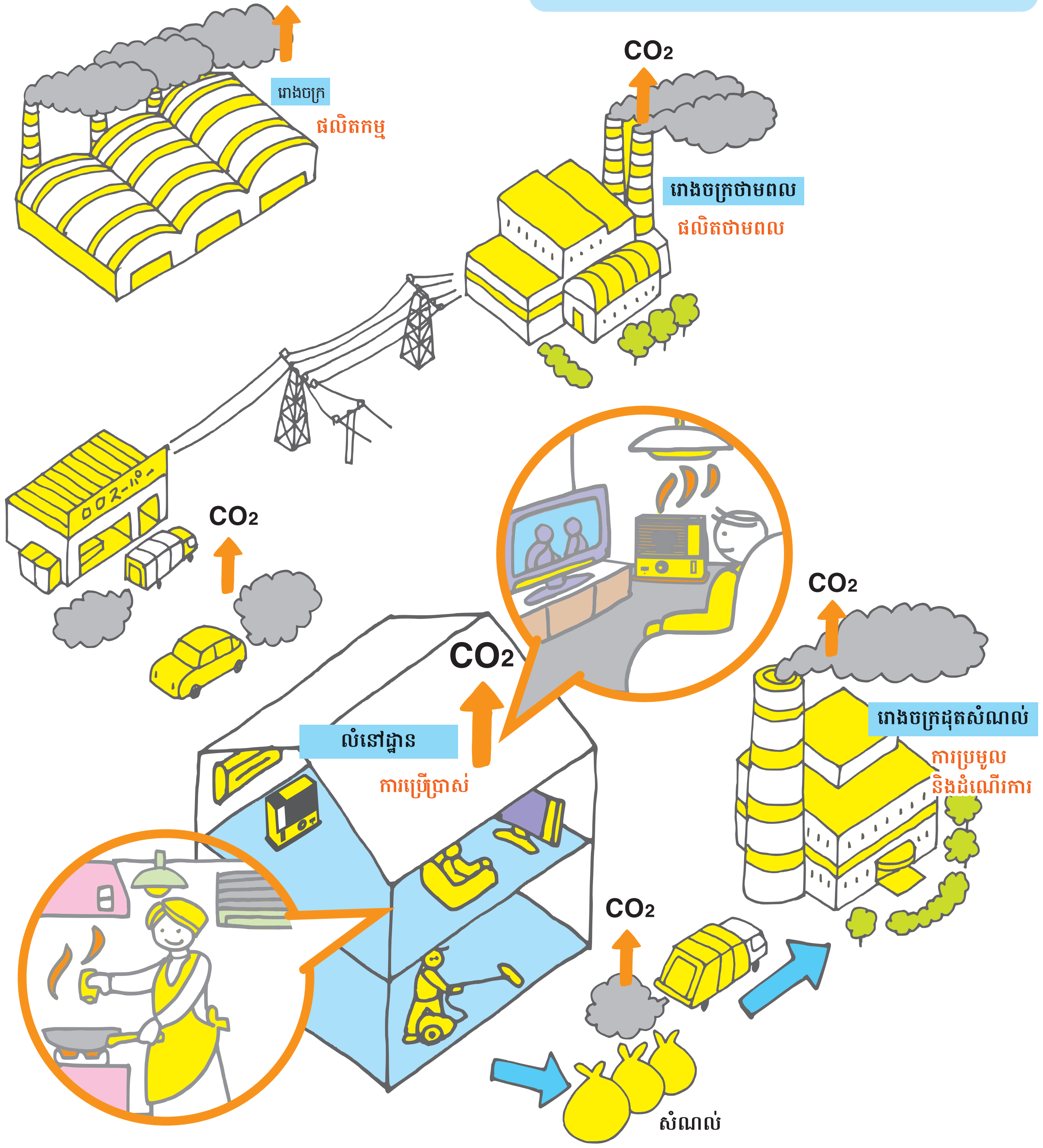

ត្រឡប់ទៅមើលការរស់នៅរបស់ពួកយើង

បេសកកម្មក្នុងការកាត់បន្ថយឧស្ម័នកាបូនិកឲ្យបាន ១គីឡូក្រាម ក្នុងមួយថ្ងៃ ក្នុងមនុស្សម្នាក់

នៅក្នុងជួរ "ដល់បច្ចុប្បន្ន" សូមគូសរង្វង់ ប្រសិនបើអ្នកធ្វើវាជាប្រចាំ ក្នុងកាផែកកម្រិតមេត្រីបរិស្ថានកន្លងមក។

នៅក្នុងជួរ "កាលបរិច្ឆេទផែកកម្រិតមេត្រីបរិស្ថាន" សរសេរចូលនូវថ្ងៃខែឆ្នាំ ដែលអ្នកចង់ផែកកម្រិតមេត្រីបរិស្ថាន ហើយគូសរង្វង់ក្នុងប្រអប់ណាដែលអ្នកបានធ្វើវា។

ផែកកម្រិតមេត្រីបរិស្ថាន	សូមគូសរង្វង់លើសកម្មភាពដែលអ្នកធ្វើវាជាប្រចាំ ឬអ្នកមិនមានគ្រឿងអគ្គិសនីទាំងនោះ	ដល់បច្ចុប្បន្ន	កាលបរិច្ឆេទផែកកម្រិតមេត្រីបរិស្ថាន		
			/	/	/
1	ត្រូវបិទទូរទស្សន៍ ពេលដែលអ្នកឈប់មើល	80	80	80	80
2	ទាញខ្សែទូរទស្សន៍ រឺកុំព្យូទ័រចេញពីជញ្ជាំងមុនពេលអ្នកចូលគេង	20	20	20	20
3	មិនត្រូវបើកម៉ាស៊ីនត្រជាក់ រឺកង្ហារចោល	60	60	60	60
4	មិនត្រូវបើកភ្លើងក្នុងបន្ទប់ចោល	40	40	40	40
5	មិនត្រូវដាក់របស់របរច្រើនពេកនៅក្នុងទូរទឹកកក និងមិនត្រូវកំណត់ឲ្យត្រជាក់ខ្លាំងពេក	110	110	110	110
6	មិនត្រូវច្រកទឹកដែលទើបនឹងដាំពុះចូលក្នុងដបតូចៗ	110	110	110	110
7	មិនត្រូវបើកទឹកចោលពេលងូតទឹក	80	80	80	80
8	មិនត្រូវបើកទឹកចោលពេលអ្នកលុបមុខ រឺដុសធ្មេញ	10	10	10	10
9	យកថង់ផ្ទាល់ខ្លួន ហើយមិនត្រូវសុំថង់ប្លាស្ទិកពីខាងផង្សារទំនើប	70	70	70	70
10	ញែកសំណល់របស់អ្នកទៅតាមច្បាប់នៃការបោះចោលរបស់ក្រុង និងកាត់បន្ថយសំណល់	30	30	30	30
11	ដើរ និងជិះកង់ជំនួសឲ្យការប្រើរថយន្តពេលចេញទៅក្រៅ និងទៅធ្វើការ។	170	170	170	170
	សរសេរចូលនូវបរិមាណសរុបនៃឧស្ម័ន CO2 ដែលបញ្ចេញនៅក្នុងរង្វង់។	/780g	/780g	/780g	/780g

ប្រសិនបើអ្នកគូសរង្វង់ទាំងអស់ អ្នកអាចទទួលបានការកាត់បន្ថយឧស្ម័ន CO_2 ១គីឡូក្រាម ក្នុង១ថ្ងៃ ក្នុងមនុស្សម្នាក់។

*តួលេខខាងលើគឺជាតម្លៃប្រហាក់ប្រហែល

តើអ្នកអាចបន្ថយបរិមាណ CO_2 ប៉ុន្មានពីជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់អ្នកបានដែរឬទេ ?

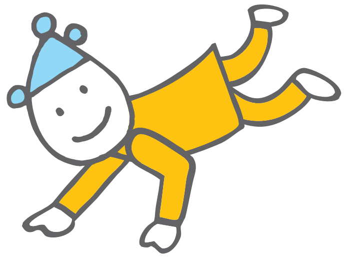

គិតអំពីភពផែនដី និងគំនិតក្នុងការកាត់បន្ថយឧស្ម័ន CO_2 ក្នុងការរស់នៅរបស់ពួកយើង

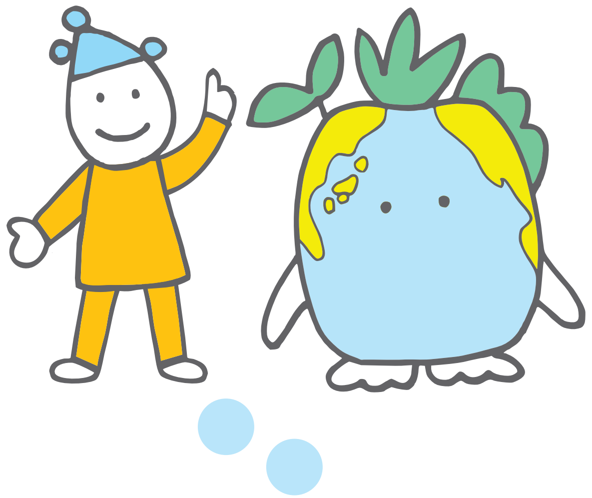

"បញ្ហាបរិស្ថាន ការបង្ការនៃការកើនឡើងកំដៅផែនដី
ការកាត់បន្ថយឧស្ម័នCO_2 ......
ខ្ញុំយល់ពីបរិស្ថានសកល
ប៉ុន្តែទំហំនៃបញ្ហាធំពេកក្នុងការមើលឃើញពីអ្វីដែល
ខ្ញុំគួរតែចាប់ផ្តើម"។
សម្រាប់បុគ្គល
ខាងក្រោមជាវិធីសាស្ត្រក្នុងការការពារការកើនឡើង
នៃកំដៅផែនដី
អ្នកអាចធ្វើបានឥឡូវនេះហើយអ្នកក៏អាចកាត់បន្ថយ
បានបរិមាណ CO_2 ក្នុងមួយឆ្នាំផងដែរ។

គំនិតក្នុងការរស់នៅរបស់ពួកយើង | **បរិមាណឧស្ម័ន CO_2 ដែលអាចសន្សំបានក្នុង១ឆ្នាំ**

ក្នុងបន្ទប់ទទួលភ្ញៀវ

■ ឧបករណ៍ធ្វើអោយក្តៅ/ត្រជាក់
- **សីតុណ្ហភាព** ប្រសិនបើសីតុណ្ហភាពត្រជាក់ ត្រូវបានតម្លើង ១ដឺក្រេ (២៨ដឺក្រេ) ហើយសីតុណ្ហភាពកម្តៅ ត្រូវបានបន្ថយ ១ដឺក្រេ (២០ដឺក្រេ) — CO_2 29.2kg
- **ប្រសិនបើតម្រងខ្យល់ គឺបានសំអាត ១ រឺ ២ ដងក្នុងមួយខែ** — CO_2 11.2kg

■ អំពូលភ្លើងសន្សំសំចៃថាមពល
- **ប្រសិនគេប្តូរមកប្រើអំពូលម៉ែត្រសន្សំសំចៃ** — CO_2 29.4kg

■ ទូរទស្សន៍
- **ប្រសិនគេបន្ថយប្រើវា១ម៉ោង/ថ្ងៃ** — ២៥អ៊ីញគូទវែង CO_2 5.9kg; ២០អ៊ីញ រាងសំប៉ែត CO_2 19.8kg
- **ប្រសិនបើគេបន្ថយពន្លឺអេក្រង់វាអោយភ្លឺល្មម** — ៣២អ៊ីញ ប្រភេទប្លាស្មា CO_2 9.5kg

■ កុំព្យូទ័រ
- **ប្រសិនគេបន្ថយប្រើវា១ម៉ោង/ថ្ងៃ** — ៥អ៊ីញគូទវែង CO_2 53.2kg; ប្រភេទដាក់លើតុ CO_2 11.0kg; កុំព្យូទ័រយួរដៃ CO_2 1.9kg

ក្នុងបន្ទប់ទឹក

■ ម៉ាស៊ីនទឹកក្តៅ (បែបកំដៅឡើងវិញ)
- **ងូតទឹកដោយគ្មានចន្លោះពេល** — CO_2 87.0kg

■ ទឹកផ្កាឈូក
- **មិនបើកទឹកបើមិនចាំបាច់** — CO_2 29.1kg

ការបោកគក់

■ ម៉ាស៊ីនបោកគក់
- **សំអាតសំលៀកបំពាក់ជារួម** — CO_2 2.1kg

កាត់បន្ថយចំនួនដងនៃការលាង ផ្អែកទៅលើសមត្ថភាពម៉ាស៊ីន

បន្ទប់ចំអិនអាហារ

■ ទូរទឹកកកអគ្គិសនី
- **លៃតម្រូវសីតុណ្ហភាពដែលល្អបំផុត ប្រសិនបើសីតុណ្ហភាពត្រូវបានលៃតម្រូវពីខ្ពស់ទៅទាប** — CO_2 21.6kg
- **ដំឡើងនៅពីក្រោយជញ្ជាំងដោយអនុញ្ញាតឲ្យទំហំសមរម្យ** — CO_2 15.8kg

■ ម៉ាស៊ីនលាងសំអាត - ម៉ាស៊ីនសម្ងួត
- **លាងសំអាតចានជារួមនៅពេលម៉ាស៊ីនត្រូវបានប្រើ ប្រសិនបើការលាងម្ហូបត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរពីការលាងដោយដៃទៅជាលាងដោយម៉ាស៊ីន** — CO_2 37.6kg

■ ចង្ក្រានមីក្រូវ៉េវ
- **ប្រើមីក្រូវ៉េវសម្រាប់រៀបចំបន្លែ** — CO_2 15.4kg

ប្រភព: មជ្ឈមណ្ឌលអភិរក្សថាមពល នៃប្រទេសជប៉ុន ឆ្នាំ២០១២

មគ្គុទេសន៍បញ្ជ្រាបការអប់រំបរិស្ថានសម្រាប់លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូ

អំពីកូនសៀវភៅមេត្រីបរិស្ថាន

កូនសៀវភៅមេត្រីបរិស្ថាន - ដើម្បីរាជធានី ទីក្រុង កាន់តែស្អាត បៃតង និងសោភ័ណភាព ជាសម្ភារៈអប់រំបន្ថែមសម្រាប់ លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ បង្រៀននៅកម្រិតថ្នាក់បឋមសិក្សា ដែលមានបំណងចង់ណែនាំការអប់រំបរិស្ថានជាលើកដំបូង ឬសម្រាប់អ្នក ដែលចង់ពង្រីកវិសាលភាពនៃការងារអប់រំបន្ថែម លើអ្វីដែលបានបង្រៀនរួចហើយនៅក្នុងថ្នាក់រៀន។

វិសាលភាពនៃការអប់រំបរិស្ថាន គឺមានភាពទូលំទូលាយ រាប់បញ្ចូលទាំងបញ្ហាបរិស្ថានផ្សេងៗ ស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ជីវៈចម្រុះ ការបំពុលអាកាស ខ្យល់ ដី ទឹក ការគ្រប់គ្រងសំណល់ ប្រកបដោយនិរន្តរភាព និងដាក់កម្រិតលើធនធាន ដែលមាន កំណត់ពីធម្មជាតិ និងកកើតឡើងវិញ។ នៅក្នុងកូនសៀវភៅអប់រំនេះ ការគ្រប់គ្រងសំណល់ / ធនធាន និងបញ្ហាប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ត្រូវបានគេផ្តល់ការយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេស ចំពោះបញ្ហាបរិស្ថាន ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធច្រើនជាមួយសិស្សានុសិស្ស និងកំពុងដាក់សម្ពាធខ្លាំងទៅលើរាជធានីភ្នំពេញ។ គេបានផ្តល់អនុសាសន៍ថា សាលារៀន និងគ្រូបង្រៀនគួរពង្រីកវិសាលភាពនៃការអប់រំបរិស្ថានបន្តិចម្តងៗ ហើយនឹងដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សាទូទៅ របស់សាលារៀននាពេលអនាគត។

ដូចគ្នានេះផងដែរ កូនសៀវភៅមេត្រីបរិស្ថាន នឹងដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ ជាឧបករណ៍អប់រំជំនួយដល់សិស្សានុសិស្ស ព្រមទាំង លោកគ្រូ - អ្នកគ្រូយ៉ាងល្អប្រសើរ ជាពិសេសវាមានសារៈសំខាន់ណាស់ សម្រាប់ជាមូលដ្ឋានយ៉ាងល្អនៅក្នុងការរៀបចំកម្មវិធីសិក្សាឱ្យ កាន់តែទូលំទូលាយ ជាមួយគោលដៅ / ទិសដៅច្បាស់លាស់ សិស្សានុសិស្សអាចនឹងរៀនសូត្រនូវ ចំណេះដឹងកាន់តែជំនាញ ជាក់លាក់ រៀនសូត្រនូវវិធីសាស្ត្រគរុកោសល្យ និងការបង្រៀនប្រចាំឆ្នាំ...។ល។

ការរៀបចំគរុកោសល្យបង្រៀនឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពសម្រាប់ការសិក្សាប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព

ដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យលោកគ្រូ អ្នកគ្រូ អាចបញ្ជ្រាប និងបំពេញបន្ថែមការអប់រំបរិស្ថាន នៅក្នុងថ្នាក់របស់ខ្លួន គេអាចថតចម្លងកូន សៀវភៅមេត្រីបរិស្ថាននេះ និងចែកចាយនៅក្នុងថ្នាក់រៀនជាឯកសារជំនួយ។

កូនសៀវភៅមេត្រីបរិស្ថាននេះ បានបង្កប់នូវគោលគំនិតអប់រំ តាមរយៈការរៀនសូត្រទ្រឹស្តីផ្សាភ្ជាប់នឹងការអនុវត្តដោយផ្ទាល់ និង ជាក់ស្តែង ដែលជាវិធីសាស្ត្រមួយផ្តល់ផលប្រយោជន៍ ដល់សិស្សានុសិស្សសម្រាប់ការសិក្សាស្វែងយល់បន្ថែម លើសពីការរៀនសូត្រ ត្រឹមតែទ្រឹស្តី ឬ ជាការបង្រៀនដោយផ្តល់ព័ត៌មានដល់សិស្ស។ តែវាក៏ផ្តល់នូវការរៀនសូត្រផ្សាភ្ជាប់នូវការអនុវត្តដោយខ្លួនឯងផ្ទាល់ បន្ទាប់មកទទួលបាននូវបទពិសោធន៍ ដែលវិធីសាស្ត្រនេះធ្វើពួកគេបានរៀន រកឃើញ និងស្វែងយល់ដោយផ្ទាល់ពីបទពិសោធន៍ទាំងនេះ។ កម្មសិក្សា ការពិភាក្សាជាក្រុម សរសេររបាយការណ៍ និងធ្វើបទបង្ហាញ គឺជាឧទាហរណ៍មួយចំនួននៃវិធីសាស្ត្រនៅក្នុង ឧបករណ៍អប់រំបែបនេះ ដែលលើកទឹកចិត្តសិស្សានុសិស្សអភិវឌ្ឍជំនាញ ក្នុងការសង្កេតវិភាគ រៀបចំ និងផ្សព្វផ្សាយនូវព័ត៌មាន ដែលទទួលបានដល់អ្នកដទៃទៀត។

កូនសៀវភៅអប់រំមេត្រីបរិស្ថានក៏បានលើកទឹកចិត្តឱ្យគ្រូបង្រៀនផ្សាភ្ជាប់វត្ថុ / ធនធានអប់រំនៅជុំវិញសាលារៀន ជាមួយនឹងការ បង្រៀនដល់សិស្សានុសិស្សនៅក្នុងថ្នាក់រៀន។ ការប្រើប្រាស់ធនធានដែលអាចរកបាននៅក្នុងតំបន់ បញ្ជ្រាបធាតុចូលពីអ្នកជំនាញ និងអ្នកអនុវត្តន៍ផ្ទាល់នៅក្នុងសហគមន៍មូលដ្ឋាន គឺជាវិធីមួយដ៏មានប្រសិទ្ធភាព ក្នុងការលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងរបស់សិស្សានុសិស្ស ព្រមជាមួយនឹងការទំនាក់ទំនងក្នុងសង្គមផងដែរ។ ឧទាហរណ៍ការអញ្ជើញអ្នកជំនាញផ្នែកគ្រប់គ្រងសំណល់ទៅក្នុងថ្នាក់រៀន របស់អ្នកអោយធ្វើជាគ្រូឧទ្ទេសនាម ឬទៅទស្សនកិច្ចទីតាំងក្រុមហ៊ុនកែច្នៃសំណល់ ដែលនេះជាដំណើរកំសាន្តបែបអប់រំ ដោយជួយលើកកំពស់ការយល់ដឹងរបស់សិស្សានុសិស្សលើប្រធានបទ បន្ថែមពីលើអ្វីដែលពួកគេបានរៀននៅក្នុងថ្នាក់របស់ពួកគេ។ សាលារៀនក៏អាចពិចារណាលើការអញ្ជើញ សាស្ត្រាចារ្យសាកលវិទ្យាល័យ មន្ត្រីជំនាញរដ្ឋបាលមូលដ្ឋាន កសិករ តំណាងក្រុមហ៊ុន និង សហគមន៍ អោយចែករំលែកនូវធនធានចំណេះដឹង និងបទពិសោធន៍របស់ពួកគេដល់សិស្សានុសិស្សផងដែរ តាមរយៈការ បង្រៀននៅក្នុងថ្នាក់។

មេរៀនទី ១ គំនូសផែនទីបរិស្ថាននៃភូមិរបស់អ្នក (រយៈពេលសិក្សា ២ពេល)

គោលបំណង:

លំហាត់នេះមានគោលបំណងផ្តល់ឱ្យសិស្សនូវការយល់ដឹងកាន់តែប្រសើរឡើងអំពីធនធានសហគមន៍សម្រាប់ការអភិរក្សបរិស្ថានធម្មជាតិតាមរយៈការស្វែងយល់ផ្ទាល់ពីតំបន់ ឬភូមិសាស្ត្ររស់នៅផ្ទាល់របស់ពួកគេ។ សកម្មភាពនេះក៏អាចជួយសិស្សឱ្យអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពក្នុងការរៀបចំ វិភាគ និងផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានដែលបានរកឃើញដល់អ្នកដទៃផងដែរ។

សម្ភារៈដែលត្រូវការ:

ផែនទីភូមិសាស្ត្រនៃតំបន់រស់នៅ (តំបន់តូចល្មមជុំវិញសាលារៀន) ក្រដាស ខ្មៅដៃ កាមេរ៉ា (បើអាចមាន)។

វិធីសាស្ត្រ:

១. ចែកសិស្សជាក្រុម (៥នាក់យ៉ាងច្រើន)/ អោយពួកគេដើរតាមផែនទី និងធ្វើការកត់ត្រា ធនធានមេត្រីបរិស្ថាន (ធុងសំរាម ហាងសម្ភារៈជជុះ ផ្លូវសម្រាប់អ្នកជិះកង់ ប្រជាពលរដ្ឋ (កសិករ អ្នកដើររើសសំណល់អេតចាយ) និងទីកន្លែង (ដីកសិកម្ម សួនច្បារ) និងតំបន់វប្បធម៌មានលក្ខណៈពិសេស/អោយពួកគាត់កត់ត្រាចំណាំគូសជាផែនទី និងថតរូបភាពទីទាំងនោះ។

២. ត្រឡប់មកថ្នាក់វិញអោយពួកគាត់គូសជាផែនទី/ក្រុមនិមួយៗ ត្រូវធ្វើបទបង្ហាញពីផែនទី របស់ខ្លួន និងពិភាក្សានូវលក្ខណៈពិសេសៗ។

តាមដាន:

ដាក់បង្ហាញផែនទីនៅលើក្តារខៀន ឬវត្ថុស្រដៀងគ្នាណាមួយ។ ចូរសរសេររបាយការណ៍អំពីអ្នកជិតខាងរបស់ពួកគេ ដោយប្រើព័ត៌មានដែលបានគូសជាផែនទីទាំងនេះ។ ក្នុងអំឡុងពេល / ក្រោយការពិភាក្សា វាជាការសំខាន់ដែលត្រូវបញ្ជាក់ពីធនធាន / សកម្មភាពរបស់សហគមន៍ (និងទិដ្ឋភាពណាមួយ) ដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាគាំទ្រ ដល់កិច្ចការពារបរិស្ថាន។

មុខវិជ្ជាពាក់ព័ន្ធ:

សិក្សាសង្គម វិទ្យាសាស្ត្រ សិល្បៈ និងកសិកម្ម។

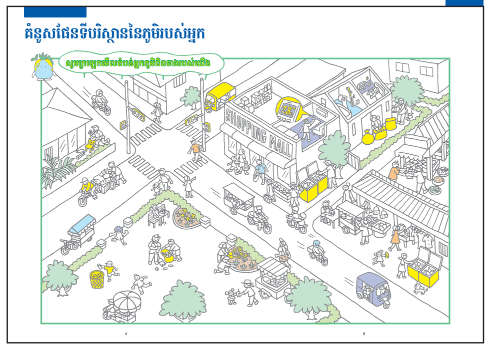

មេរៀនទី ២ ចូរស្វែងយល់អំពីបញ្ហាគ្រប់គ្រងសំណល់នៅតំបន់អ្នកភូមិជិតខាងរបស់អ្នក (រយៈពេលសិក្សា ២ពេល)

គោលបំណង:

ជម្រុញសិស្សឱ្យសិក្សាស្វែងយល់ដឹងអំពីមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃបញ្ហាសំណល់នៅក្នុងទីក្រុង និងទំនាក់ទំនងរវាងជីវភាពប្រចាំថ្ងៃនិងការគិតគូរអំពីផលប៉ះពាល់លើបរិស្ថាននៃរបៀបរស់នៅរបស់ពួកគេ។ ការគូសបញ្ជាក់ពីទំនាក់ទំនងរវាងបញ្ហាបរិស្ថាន និងជីវិតផ្ទាល់ខ្លួនរបស់សិស្ស គឺជាជំហានដំបូងក្នុងការលើកកម្ពស់ការទទួលខុសត្រូវ ការផ្លាស់ប្តូរអាកប្ប កិរិយា និងឥរិយាបថសម្រាប់កិច្ចការពារបរិស្ថាន។

សម្ភារៈដែលត្រូវការ:

ក្រដាស និងខ្មៅដៃ។

វិធីសាស្ត្រ:

១. សួរទៅកាន់សិស្សក្នុងមួយថ្ងៃ ពួកគាត់ ក្រុមគ្រួសារគាត់ ទីក្រុងទាំងមូលបង្កើតសំរាមបរិមាណប៉ុន្មានក្នុង១ថ្ងៃ ១សប្តាហ៍ ១ខែ ឬ១ឆ្នាំ (បរិមាណសំរាមជារៀងរាល់ថ្ងៃនៅរាជធានីភ្នំពេញគឺ: (i) ៦៤០ ក្រាមក្នុងមនុស្សម្នាក់ (ii) ៩៧៥ តោនឬ ៩៧៥.000 គីឡូក្រាមនៅក្នុងទីក្រុងទាំងមូល។

២. ពិគ្រោះអំពីអ្វីដែលកើតឡើងចំពោះបរិស្ថានរបស់យើងប្រសិនបើយើងបន្តបោះចោលសំរាមដោយប្រើសំណួរសាមញ្ញដូចជា: ប្រសិនបើអ្នកបោះក្រដាសមួយនៅលើថ្នាក់រៀនរបស់អ្នក តើវានឹងធ្វើឱ្យមានភាពខុសប្លែកយ៉ាងខ្លាំងដែរឬទេ? ឧបមាថាមនុស្សគ្រប់គ្នានៅក្នុងថ្នាក់រៀនធ្វើវាក្នុងពេលតែមួយ តើវានឹងមានសភាពយ៉ាងណានៅពេលនោះ? ចុះបើអ្នកធ្វើបែបនេះម្តងក្នុងមួយសប្តាហ៍ឬម្តងក្នុងមួយខែ? ហេតុអ្វី?

៣. គេអាចបង្ហាញសិស្សអំពីទីតាំងប្រមូលផ្តុំសំរាមនៅក្នុងភូមិរបស់ពួកគេ ឬទីលានចាក់សំរាមដើម្បីបង្ហាញពីស្ថានភាពជាក់ស្តែង និងបំផុសកិច្ចពិភាក្សាពីផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមាននៃសំរាមទៅលើតំបន់របស់ពួកគេ។

តាមដាន:

រៀបចំផ្ទាំងក្រដាសធំ ឬបង្ហាញលទ្ធផលនៃព័ត៌មានទទួលបានពីសំណួរ / សរសេររបាយការណ៍ ឬសន្លឹកការងារសម្រាប់បទបង្ហាញ ដោយប្រើព័ត៌មាននេះ។ យកវាទៅផ្ទះហើយចែករំលែកជាមួយគ្រួសារ។

មុខវិជ្ជាពាក់ព័ន្ធ:

សិក្សាសង្គម វិទ្យាសាស្ត្រ និងគណិតវិទ្យា។

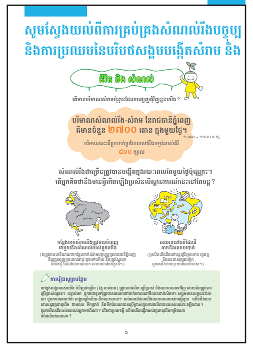

មេរៀនទី ៣ ចូរពិភាក្សាអំពីអ្វីដែលសិស្សអាចធ្វើបាន ដើម្បីកាត់បន្ថយសំណល់ (រយៈពេលសិក្សា ១ពេល)

គោលបំណង:

លំហាត់នេះជម្រុញសិស្សឱ្យយល់ពីសារៈសំខាន់នៃរបៀបរស់នៅដោយផ្អែកលើគោលការណ៍ ៣អឺរ - របនាបទនៃជីវិតដោយមិនគ្រាន់តែប្រើប្រាស់ ហើយបោះចោលនោះទេ ដើម្បីកាត់បន្ថយសំណល់ និងកិច្ចការពារការប្រើប្រាស់ធនធាន។

សម្ភារៈដែលត្រូវការ:

ក្រដាស និងខ្មៅដៃ។

វិធីសាស្ត្រ:

១. សួរទៅកាន់សិស្សពីរបស់របរប្រើប្រាស់នៅផ្ទះ ដែលគេយកទៅបោះចោល/តើរបស់ណាខ្លះអាចកាត់បន្ថយ ប្រើប្រាស់ឡើងវិញ ឬកែច្នៃបាន

២. ជម្រុញអោយសិស្សធ្វើសកម្មភាពរៀងៗខ្លួនដោយប្រើប្រាស់តារាងឆែកសកម្មភាពមេត្រីបរិស្ថាន និងពិភាក្សាថាតើសកម្មភាពងាយៗទាំងនេះអាចជួយការពារដល់បរិស្ថានរបៀបណា។

តាមដាន:

បង្កើតបញ្ជីត្រួតពិនិត្យដើម្បីជម្រុញសិស្សឱ្យធ្វើសកម្មភាពមេត្រីបរិស្ថាននៅសាលារៀន ផ្ទះ និងក្នុងតំបន់។ សុំឱ្យពួកគេបង្ហាញពីសកម្មភាពអ្វីដែលពួកគេបានធ្វើ។ រៀបចំផ្ទាំងក្តារ ឬបិតបង្ហាញលទ្ធផល ឬរៀបចំជារបាយការណ៍។

មុខវិជ្ជាពាក់ព័ន្ធ:

សិក្សាសង្គម វិទ្យាសាស្ត្រ និងគណិតវិទ្យា។

មេរៀនទី ៤ អប់រំសិស្សអំពីការបែងចែកសំណល់តាមប្រភេទ (រយៈពេលសិក្សា ១ពេល)

គោលបំណង:

តាមរយៈលំហាត់នេះសិស្សានុសិស្សនឹងសិក្សាពីប្រភេទសំណល់ផ្សេងៗដែលបង្កើតឡើងក្នុងជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ ក៏ដូចជាវិធីសាស្ត្រនៃការចោលសំរាម។

សម្ភារៈដែលត្រូវការ:

សំណល់រឹង-សំរាមដែលប្រមូលពីផ្ទះ ឬថ្នាក់រៀន។

វិធីសាស្ត្រ:

១. ប្រមូលសំណាកសំណល់សំរាមដែលផលិតបានក្នុងថ្នាក់រៀនមួយថ្ងៃ ឬសុំឱ្យសិស្សយកពីផ្ទះរបស់ពួកគេ។

២. ដាក់ប្រអប់ចំនួន ៣ នៅផ្នែកខាងក្រោយនៃបន្ទប់ ហើយសួរសិស្សឱ្យដាក់ស្លាកថា សំណល់ជីវៈ សំណល់ អេតចាយ និងសំរាមផ្សេងៗ។

៣. រៀបចំក្រុមចំនួនពីរ និងអនុញ្ញាតឱ្យពួកគេធ្វើការញែកសំរាមទៅតាមប្រភេទសមាសភាព និងដាក់វាក្នុងធុង មួយ។

៤. បន្ទាប់ពីសិស្សបានបញ្ចប់ការងារញែកសំរាមដាក់ធុងទៅតាមប្រភេទ ចូរសួរថាហេតុអ្វីបានជាដាក់វាចូលទៅក្នុងប្រអប់មួយនឹង។ សំណល់មួយចំនួនអាចសមស្របដាក់ចូលក្នុងប្រអប់លើសពីមួយ។ ចម្លើយគឺមិនច្បាស់លាស់ជានិច្ចនោះទេ អាស្រ័យលើជម្រើស ដែលមាននៅក្នុងសហគមន៍របស់អ្នក។ ទាំងនេះគេក៏អាចធ្វើនៅលើក្រដាស ដោយគូសបន្ទាត់ភ្ជាប់រវាងវត្ថុ និងប្រអប់ធុងនៅលើក្រដាសចែកអោយដែលមានឈ្មោះថា "តើសំណល់រឹង-សំរាមនេះដាក់ចូលធុងសំរាមណាមួយ?"

តាមដាន:

ពិភាក្សាអំពីគោលគំនិតអំពីការបែងចែកសំណល់ និងកាត់បន្ថយសំណល់។ ចូរសួរ (i) វត្ថុណាដែលមិនចាំបាច់ជាមុនសិន (ii) ប្រសិនបើផលិតផលនោះអាចប្រើបានយូរអង្វែង យើងគួរទុកប្រើជាជាងការបោះចោល (iii) ប្រសិនបើផលិតផល ដែលមានការវេចខ្ចប់តិច អាចទិញបាន។ លើកទឹកចិត្តសិស្សានុសិស្សឱ្យស្វែងរកវិធីបែងចែកសំណល់រឹងសំរាម នៅក្នុងតំបន់លំនៅដ្ឋានរបស់គេ។

មុខវិជ្ជាពាក់ព័ន្ធ:

វិទ្យាសាស្ត្រ និងសិក្សាសង្គម។

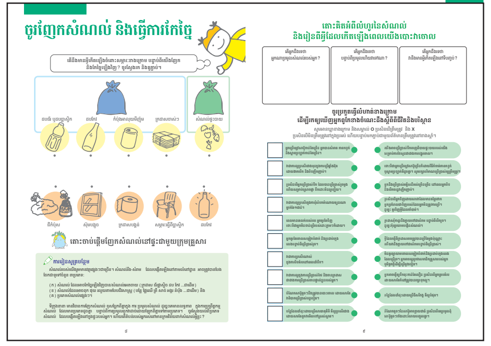

មេរៀនទី ៥ ចូរយើងយល់ពីអ្វីដែលកើតឡើងបន្ទាប់ពីការប្រមូលសំណល់រឹង-សំរាម (រយៈពេលសិក្សា ២ពេល)

គោលបំណង:

ដើម្បីស្វែងយល់ពីវិធីសាស្ត្រកែច្នៃឡើងវិញ និងឧស្សាហកម្មផ្សេងៗនៅក្នុងរាជធានីភ្នំពេញ។ សិស្សក៏អាចរកឃើញថាតើសំណល់របស់ពួកគេន ៅតែអាចកែច្នៃជាធនធានវត្ថុធាតុដើមសម្រាប់ផលិតផលិតផលផ្សេងៗបានដែរឬទេ។

សម្ភារៈដែលត្រូវការ:

ផែនទីរាជធានី/ទីក្រុង ក្រដាស ខ្មៅដៃ និងសម្ភារៈគ្រប់គ្រងសំណល់ (ទីកន្លែងចាក់សំរាម រោងចក្រដុតកម្ទេចសំរាម មណ្ឌលកែច្នៃជីកំប៉ុស ជាដើម)។

វិធីសាស្ត្រ:

១. កំណត់អត្តសញ្ញាណជម្រើសនៃប្រភេទសំណល់ទាំងអស់ នៅក្នុងសហគមន៍របស់អ្នក។ រាយបញ្ជី និងសម្គាល់វានៅលើផែនទី។

២. សំរេចថា តើសំរាមជាច្រើនប្រភេទអាចទៅណា? ប្រភេទសំណល់នីមួយៗអាចមានជម្រើសច្រើន។

៣. ស្វែងយល់ពីជម្រើសកែច្នៃឡើងវិញ និងជីកំប៉ុស ដែលអាចមាននៅក្នុងសហគមន៍របស់អ្នក។

តាមដាន:

ពួកគេអាចពិភាក្សាបន្ថែមទៀត ដោយចោទសួរសំណួរដូចជា: "តើអាចមានជម្រើសផ្សេងទៀត ដែលចង់រៀបចំគ្រប់គ្រងសំរាម របស់អ្នកអោយបានប្រសើរឬទេ? បើដូច្នោះមែនចូរបង្កើតបញ្ជីអនុសាសន៍"។ សិស្សក៏អាចប្រើការប្រមូលព័ត៌មាន ដើម្បីសរសេររបាយការណ៍ស្តីពីការចោលសំណល់ ឬបង្កើតផ្ទាំងក្តារបង្ហាញ ឬពិព័រណ៍។

មុខវិជ្ជាពាក់ព័ន្ធ:

សិក្សាសង្គម សេដ្ឋកិច្ច និង គណិតវិទ្យា។

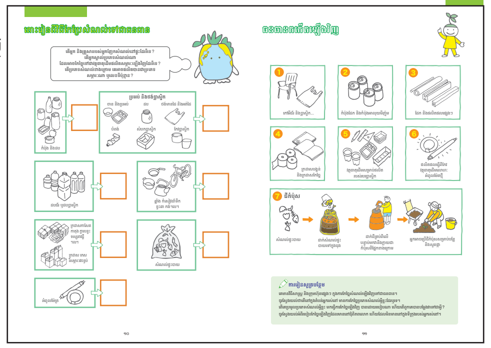

មេរៀនទី ៦ រៀនពីរបៀបកែច្នៃជីកំប៉ុសពីសំណល់ជីវៈ/សរីរាង្គ (រយៈពេលសិក្សា មិនកំណត់)

គោលបំណង:

លំហាត់អនុវត្តនេះមានគោលបំណង បង្កើនការយល់ដឹងអំពីជំហានមូលដ្ឋាននៃការកែច្នៃជីកំប៉ុស និងយន្តការដំណើរការកែច្នៃ តាមរយៈការរៀនសូត្រពីបទពិសោធន៍។

សម្ភារៈដែលត្រូវការ:

សំណាកសំណល់ផ្ទះបាយស្រស់ៗ ប្រអប់ ឬ ក្រដាសកាតុង (ប្រសិនបើអ្នកចង់ធ្វើវាដាក់ក្នុងប្រអប់) ឬទីកន្លែងសុវត្ថិភាព ស្លាយកញ្ចក់ ឬ ចានកែវថ្លា កែវពង្រីក ក្រដាស និង ខ្មៅដៃ។

វិធីសាស្ត្រ:

១. ដាក់សំណល់ផ្ទះបាយ ឬ ពីសួនទៅក្នុងធុងកែច្នៃជីកំប៉ុស។ កាប់ ឬចិញ្ច្រាំសំណល់ជីវៈជាបំណែកតូចៗ បើសិនអ្នកចង់បានជីកំប៉ុសយ៉ាងឆាប់រហ័ស។

២. បាច ឬច្របល់នូវជីកំប៉ុសដែលមានស្រាប់ ឬដីជាមួយនឹងគំនរសំណល់ជីវៈ ដោយសារវាមាននូវពពួកសត្វមីក្រូសរីរាង្គ ឬសត្វរស់នៅក្នុងនោះរួចជាស្រេច ដែលពួកវាធ្វើការងារបម្លែងសំណល់ជីវៈទៅជាជីកំប៉ុស។

៣. លៃលក កែតម្រូវសំណើមនៅក្នុងគំនរជីកំប៉ុសរបស់អ្នកកុំអោយសើមពេក ឬស្ងួតពេក តាមរយៈការប្រើចំបើង ប្រសិនបើគំនរជីកំប៉ុសសើមពេក ឬ ស្រោចទឹកប្រសិនបើគំនរជីស្ងួតពេក។ ជីកំប៉ុសគួរសើមល្មម ប៉ុន្តែមិនត្រូវ សើមពេកទេ ដែលមានស្រក់ដំណក់ទឹកចេញនៅពេលអ្នកច្របាច់វា។

៤. គំនរជីនឹងធ្វើដំណើរការបំបែកសំណល់ជីវៈ ហើយវានឹងឡើងកម្តៅខាងក្នុងយ៉ាងលឿន និងមានសីតុណ្ហភាពសមស្របនៅចន្លោះពី ៣២ ដល់ ៦០អង្សាសេ ក្នុងរយៈពេល ៤ ទៅ ៥ ថ្ងៃ។
ចូរធ្វើការជ្រោយគំនរជីកំប៉ុសរបស់អ្នក ដើម្បីអោយវាពន្លឿនដំណើរការបំបែកសំណល់ជីវៈ ដោយប្រើប្រាស់សម ឬប៉ែល។
ប្រសិនបើអ្នកលាយច្របល់ ឬ ជ្រោយគំនរជីរបស់អ្នករៀងរាល់សប្តាហ៍ នោះអ្នកអាចនឹងទទួលបានជីកំប៉ុសសម្រាប់ការប្រើប្រាស់ក្នុងរយៈពេលចន្លោះពី ១ ទៅ ២ ខែ។

៥. ផលិតផលសម្រេចនៃជីកំប៉ុសរបស់អ្នកគួរតែមើលទៅដូច ដីពណ៌ក្រម៉ៅចាស់លាយជាមួយបំណែកសរីរាង្គតូចៗ។ វាគួរតែមានក្លិនដូច ដីមមោត។ ពពួកសត្វល្អិត ដូចជា ជន្លេន បាក់តេរី ឬផ្សិត ដែលឃើញ ក្នុងគំនរជីកំប៉ុស វាជាកម្មករធ្វើការងារកែច្នៃជីកំប៉ុស។ ប្រសិនបើអ្នកមើលមិនឃើញពពួកមីក្រូសរីរាង្គទាំងនោះ អ្នកអាចយកសំណាកជីកំប៉ុស ហើយពិនិត្យវាដោយប្រើកែវពង្រីកកាន់ដៃ ឬមីក្រូទស្សន៍បាន។

តាមដាន:

ជីកំប៉ុសរបស់អ្នកក្នុងការដាំរុក្ខជាតិ ត្រូវលាយវាជាមួយនឹងដី។ ស្វែងរកមើល (ឬគូរគំនូរ) សត្វល្អិត ដែលអ្នកឃើញនៅក្នុងគំនរជីកំប៉ុស។ ធ្វើដំណើរសិក្សាទៅមើលមណ្ឌលកែច្នៃជីកំប៉ុស ហើយនាំទៅជាមួយនូវកែវពង្រីកកាន់ដៃ ដើម្បីអង្កេតមើលនៅនឹងកន្លែង។ ពិភាក្សាពីអ្វី ដែលសិស្សានុសិស្សបានរកឃើញ។ សាលារៀនក៏អាចពិចារណារកជំនួយពីការកែច្នៃជីកំប៉ុស អ្នកជំនាញនៅក្នុងទីក្រុងផងដែរ។

គោលបំណង:

វិទ្យាសាស្ត្រ កសិកម្ម និងជីវវិទ្យា។

មេរៀនទី ៧ ចូរព្យាយាមប្រើប្រាស់ជីកំប៉ុស: រុក្ខជាតិដុះដាលដោយសំណល់

គោលបំណង:

សកម្មភាពនេះផ្តល់ការសិក្សាជាឧទាហរណ៍ អំពីការប្រែក្លាយសំណល់ទៅជាធនធានដ៏មានតម្លៃបាននៅតាមផ្ទះ ដោយផ្តោតទៅលើការផលិតជីសរីរាង្គ ជាជីកំប៉ុសកែច្នៃពីសំណល់ជីវៈ ដែលអាចប្រើប្រាស់សម្រាប់ការដាំដើមឈើ។ នៅក្នុងតំណភ្ជាប់នៃការរៀនសូត្រ គេអាចពង្រីកនូវចំណេះដឹងទៅលើលក្ខខណ្ឌ សម្រាប់ការរីកលូតលាស់ល្អរបស់រុក្ខជាតិ ឬកសិកម្មនៅក្នុងទីក្រុង។

សម្ភារៈដែលត្រូវការ:

ផើងដាំរុក្ខជាតិ ដីលាយស្រេចជាមួយជីកំប៉ុស គ្រាប់ពូជ រណ្តៅដី ផ្លែឈើ ឬបន្លែចោល និងភាពយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការថែរក្សា។

វិធីសាស្ត្រ:

១. ពិភាក្សាពីប្រភេទផ្សេងៗគ្នានៃដំណុះរុក្ខជាតិ ដូចជា
  ប្រភេទរុក្ខជាតិដុះចេញពីគ្រាប់ពូជ (សណ្តែកសៀង សណ្តែកដី)
  ប្រភេទរុក្ខជាតិដុះចេញពីផ្នែកនៃរុក្ខជាតិ (ម្នាស់ ដំឡូង)
  ប្រភេទរុក្ខជាតិដុះចេញពីផ្លែឈើកម្រ (ស្វាយ បីរជាដើម) ។

២. សុំឱ្យសិស្សយកប្រភេទរុក្ខជាតិណាមួយពីផ្ទះ និងនាំយកមកដាំនៅថ្នាក់រៀន។ លើកទឹកចិត្តឱ្យដាំ និងថែរក្សាដោយសិស្សម្នាក់ៗ ឬជាក្រុម។

តាមដាន:

ពិនិត្យការលូតលាស់របស់រុក្ខជាតិ។ ពិភាក្សាពីអ្វី ដែលសិស្សបានរកឃើញពីបទពិសោធន៍នេះ។ ចែករំលែករុក្ខជាតិដាំបានជាមួយអ្នកដទៃ និងលើកទឹកចិត្តអោយដាំរុក្ខជាតិកាន់តែច្រើន។

មុខវិជ្ជាពាក់ព័ន្ធ:

វិទ្យាសាស្ត្រ ជីវវិទ្យា
កសិកម្ម
និង សិក្សាសង្គម

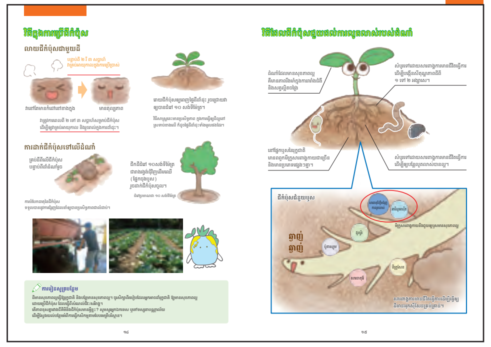

មេរៀនទី ៨ លើកកម្ពស់គំនិត ដើម្បីកាត់បន្ថយសំណល់ (សកម្មភាពច្រើនពេល)

គោលបំណង:

លំហាត់នេះមានគោលបំណង ផ្តល់នូវឱកាសសិក្សាពីរបៀបប្រើប្រាស់សំណល់ឡើងវិញ ឬកែច្នៃទៅជាវត្ថុធាតុដើមនៃផលិតផលថ្មី និងដើម្បីយល់ដឹងពីសារៈសំខាន់ នៃការជៀសវាងការខ្ជះខ្ជាយវត្ថុធាតុដើម ដ៏មានតម្លៃនៅក្នុងជីវភាពប្រចាំថ្ងៃរបស់ពួកគេ។ វាក៏សំខាន់ផងដែរក្នុងការគិតគូរជាអាទិភាពលើ "ការកាត់បន្ថយ" មុនគេបង្អស់ បន្ទាប់មក ត្រូវគិតគូរពីលទ្ធភាព "ប្រើប្រាស់ឡើងវិញ" និងចុងក្រោយគឺ "ការកែច្នៃឡើងវិញ" ដើម្បីកាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថាន។

សម្ភារៈដែលត្រូវការ:

i. សំណល់រឹង-សំរាមដែលប្រមូលបានពីផ្ទះ (ដបប្លាស្ទិក១ ស្នូលបំពង់ក្រដាសអនាម័យមួយចំនួន ប្រអប់ដាក់របស់របរមួយ ក្រឡ/ដបកែវទទេ ចានអាលុយមីញ៉ូម។ ល។)
ii. ប្រដាប់ប្រដារហត្ថកម្ម (ការបិទ កន្ត្រៃ ខ្សែ ក្រដាសកាសែត ខ្សែលួស ។ ល។)

វិធីសាស្ត្រ:

១. សុំឱ្យសិស្សយកសំណល់រឹង-សំរាមពីផ្ទះរបស់គេ (ដបប្លាស្ទិច ស្នូលបំពង់ក្រដាសអនាម័យ ប្រអប់ដាក់របស់របរមួយ ក្រឡ/ដបកែវទទេ ឬសម្ភារដែលអាចប្រើប្រាស់ឡើងវិញផ្សេងៗទៀត)។ រៀបចំតុមួយ ដើម្បីធ្វើជាកន្លែងរៀបចំគម្រោង។

២. ត្រូវត្រៀមផ្គត់ផ្គង់វត្ថុសំណល់បន្ថែមសម្រាប់សិស្សដែលត្រូវការ។ ចូរណែ នាំសិស្សឱ្យរៀបចំ និងធ្វើគ្រឿងហត្ថកម្ម ដោយប្រើសំណល់របស់ពួក គេ។ ចូរឱ្យសិស្សបង្ហាញផលិតផលរបស់ពួកគេ ដែលបានបញ្ចប់គម្រោង ហើយឱ្យពួកគេពន្យល់ទៅកាន់មិត្តរួមថ្នាក់។

តាមដាន:

ពិភាក្សាជាមួយសិស្សានុសិស្សនូវអ្វី ដែលគេមានគំនិតបង្កើតអ្វីមួយពីសំណល់។ លើកទឹកចិត្តសិស្សឱ្យគិតពីអ្វី ដែលអាចយកមកប្រើប្រាស់ឡើងវិញនៅផ្ទះ និងចែករំលែកគំនិតថ្មីរបស់ពួកគ ទៅកាន់ថ្នាក់រៀន។ ផ្សាភ្ជាប់លំហាត់នេះជាមួយនឹងលំហាត់នៃមេរៀនមុនៗ នៃកូនសៀវភៅមេត្រីបរិស្ថាន ដូចជា "បញ្ហាសំណល់នៅក្នុងទីក្រុងរបស់អ្នក" និង "និតិវិធីកាត់បន្ថយសំណល់តាមរយៈ ៣អ៊ែរ។ ព្យាយាមជម្រុញ លើកទឹកចិត្តសិស្សឱ្យស្រមោលស្រមៃថាប្រសិនបើយើងអាចប្រើប្រាស់សំរាមជា២លើក យើងនឹងអាចកាត់បន្ថយបរិមាណសំណល់រឹងបោះចោលទៅទីលានដល់ទៅពាក់កណ្តាល។

មុខវិជ្ជាពាក់ព័ន្ធ:

សិល្បៈ និង វិទ្យាសាស្ត្រ។

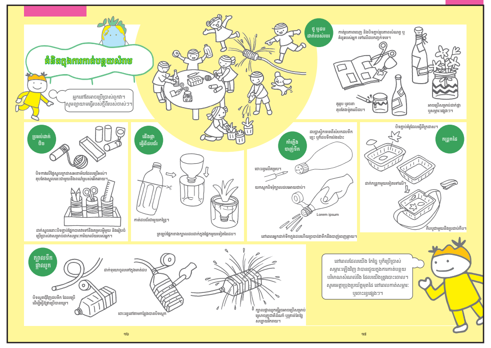

មេរៀនទី ៩ ចូរយើងសិក្សាអំពីការកើនឡើងកម្ដៅផែនដី និងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (រយៈពេលសិក្សា ១ពេល)

គោលបំណង:

សំដៅអភិវឌ្ឍការយល់ដឹងជាមូលដ្ឋានអំពី យន្តការនៃការឡើងកម្តៅផែនដី និងដើម្បីបញ្ជាក់អំពីទំនាក់ទំនងរវាងបញ្ហា និងជីវភាពប្រចាំថ្ងៃរបស់សិស្ស។

សម្ភារៈដែលត្រូវការ:

ក្រដាស ខ្មៅដៃ និងបញ្ជីត្រួតពិនិត្យ។

វិធីសាស្ត្រ:

១. ពិភាក្សាគ្នាពីអ្វីដែលអ្នកដឹងអំពីការកើនឡើងកម្តៅផែនដី និងរបៀបដែលសកម្មភាពប្រចាំថ្ងៃរបស់យើងបញ្ចេញឧស្ម័នកាបូនិក ដែលជាប្រភពចម្បងនៃការកើនឡើងកម្តៅ។

២. ពិភាក្សាអំពីអ្វីដែលអាចនឹងកើតឡើង ប្រសិនបើផែនដីនៅតែបន្តកើនឡើងកម្តៅ។

៣. លើកទឹកចិត្តដល់សិស្សានុសិស្សឱ្យស្វែងរកនូវអ្វី ដែលជាសកម្មភាពទប់ទល់ទៅនឹងការកើនកម្តៅផែនដីរបស់ក្រុង ឬរាជធានីនៃប្រទេសខ្លួន និងបណ្តាប្រទេសនៅជុំវិញពិភពលោក តាមរយៈសៀវភៅ វីដេអូ ឬប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត។ សុំឱ្យឪពុកម្តាយ និងអ្នកចេះដឹងផ្សេងទៀត នៅជុំវិញសាលារៀនជួយក្នុងការផ្តល់ព័ត៌មានបែបនេះ។

តាមដាន:

ជម្រុញការធ្វើសកម្មភាពនានាក្នុងការកាត់បន្ថយឧស្ម័ន CO_2 នៅផ្ទះជាមួយក្រុមគ្រួសារ ដោយប្រើប្រាស់បញ្ជីត្រួតពិនិត្យ។ គណនាថា តើការកាត់បន្ថយប៉ុន្មាន អាចត្រូវបានសម្រេចពីសកម្មភាពសាមញ្ញៗ របស់ពួកគេ ហើយជម្រុញឱ្យមានរបៀបរស់នៅ ដែលមិនប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថាន។ ចូរឱ្យសិស្សពិភាក្សាគ្នា និងផ្លាស់ប្តូរយោបល់របស់ពួកគេ ដើម្បីកាត់បន្ថយឧស្ម័ន CO_2 ។ លទ្ធផលនៃវិធីសាស្ត្រទី ៣ ខាងលើអាចចែករំលែកពិភាក្សា តាមដាន ឬសម្រាប់ធ្វើរបាយការណ៍។

មុខវិជ្ជាពាក់ព័ន្ធ:

វិទ្យាសាស្ត្រ
និងសិក្សាសង្គម។

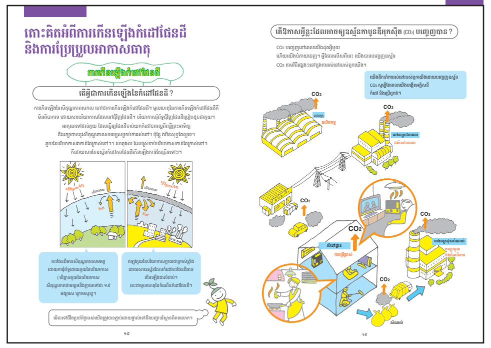

• MEMO •